

**HUMANISTINEN
AMMATTIKORKEAKOULU**

OPINNÄYTETYÖ

**Opiskelijat lastensuojelun perhehoidon
arjen tukena**

Niina Salminen ja Anu-Maarit Sikiö

Kansalaistoiminnan ja nuorisotyön ko (210 op)

11 / 2014

HUMANISTINEN AMMATTIKORKEAKOULU

Kansalaistoiminnan ja nuorisotyön koulutusohjelma

TIIVISTELMÄ

Työn tekijä Niina Salminen ja Anu-Maarit Sikiö	Sivumäärä 54 ja 15 liitesivua
Työn nimi Opiskelijat lastensuojelun perhehoidon arjen tukena	
Ohjaava opettaja Tarja Jukkala	
Työn tilaaja ja/tai työelämäohjaaja Emma&Elias –avustushanke, Petri Paju	
Tiivistelmä <p>Opinnäytetyön päätavoitteena oli selvittää, miten opiskelijat suhtautuvat sijaisperheissä tehtävää harjoittelua sekä sijaisvanhemmuutta kohtaan. Työn tilasi tutkija Petri Paju RAY:n ja Lastensuojelun keskusliiton Emma & Elias- avustusohjelmasta. Työ on kvantitatiivinen tutkimus ja sen aineisto on kerätty kyselylomakkeilla. Kohderyhmänä oli Humanistisen ammattikorkeakoulun yhteisöpedagogi- ja Jyväskylän ammattikorkeakoulun sosionomiopiskelijoilta.</p> <p>Tutkimus pohjautuu vuonna 2012 tehtyyn lastensuojelulain muutokseen. Lakimuutoksen tarkoituksena on lasten sijoitusten painottuminen lapsen edunmukaisesti perhehoitoon.</p> <p>Tutkimuksen tarkoituksena on käsitellä lastensuojelun perhehoidon tukimuotojen kehittämistä opiskelijoiden avulla ja muodostaa uusia näkökulmia tuen muotoihin. Tutkimuksesta selviää, kokevatko opiskelijat sijaisperheessä tehtävän harjoittelun kehittävänä ja kiinnostavana. Samalla on saatu kerättyä tietoa, ovatko opiskelijat kiinnostuneita sijaisvanhemmuudesta.</p> <p>Työ tuottaa uutta tietoa opiskelijoiden asenteista ja tietoisuudesta sijaisperheessä tehtävästä harjoittelusta. Työtä voidaan hyödyntää suunniteltaessa sosionomi- sekä yhteisöpedagogitutkintojen opetussuunnitelmia ja harjoittelusisältöjä.</p>	
Asiasanat lastensuojelu, opiskelu, perhehoito, sijaisvanhemmat, työharjoittelu	

HUMAK UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES
Degree Programme in Civic Activities and Youth Work

ABSTRACT

Author Niina Salminen and Anu-Maarit Sikiö	Number of Pages 54
Title Students supporting fosterfamilies	
Supervisor(s) Tarja Jukkala	
Subscriber and/or Mentor Emma & Elias, Petri Paju	
Abstract <p>The aim of this thesis was to find out what will the students consider the internships which took place in foster families. It also gathered the data of students interests for foster parenting. The thesis was ordered by a researcher Petri Paju from Emma & Elias programme of RAY and Central Union for Child Welfare.</p> <p>The study is quantitative research and the data were gathered by a questionnaire. The target group consisted of the students from JAMK University of Applied Sciences and HUMAK University of Applied Sciences.</p> <p>The survey is based on the changes made in the law of child welfare in 2012. The purpose of the amendment is to emphasize children's advantages in their placements in foster care.</p> <p>The purpose of the survey is to deal the development of the support system in foster care with the help of students and to formulate new aspects in the support system. It points out in the survey whether the students consider the internships in foster families improving and interesting. In the meantime there was some data collected from the students whether they would be interested in foster parenting themselves.</p> <p>The thesis develops new data about students' attitudes and awareness for an internship in a foster family. The thesis can be exploited while planning the curriculums and the contents of internships of Bachelor's Degree of Civic Activity and Youth Work and Bachelor's Degree of Social Services.</p>	
Keywords child protection, foster care, foster parents, internship, study	

SISÄLLYS

JOHDANTO	6
1 TILAAJA	7
2 TUTKIMUS	8
3 TUTKIMUKSEN KOHDERYHMÄ	10
3.1 Otanta	10
3.2 Kansalaistoiminnan ja nuorisotyön koulutusohjelman sisällöt	11
3.3 Sosiaali-alan koulutusohjelman sisällöt	12
3.4 Harjoittelut	14
4 LASTENSUOJELU	15
4.1 Lastensuojelu ja lastensuojelun asiakkuus	15
4.2 Avohuollon tukitoimet	16
4.3 Huostaanotto ja sijaishuolto	17
5 LASTENSUOJELUN PERHEHOITO	18
5.1 Perhehoito	18
5.2 Perhehoitaja	18
5.3 Perhekoti	19
5.4 Sijoitusten painottuminen perhehoitoon	19
6 PRIDE-VALMENNUS	20
7 LASTENSUOJELUN PERHEHOIDON EDUT	21
8 TUKIMUODOT LASTENSUOJELUN PERHEHOIDOSSA	22
8.1 Sijaisperheiden tuki	22
8.2 Tiedollinen ja taloudellinen tuki	23
8.3 Emotionaalinen tuki	24
8.4 Käytännön apu	25
8.5 Muu tuki	25
9 TUEN TARVE SIJAISPERHEISSÄ	25
9.1 Sijaisperheiden arki	25
9.2 Sijaisperheiden haasteet	26
9.3 Sijoituksen keskeyttäminen	28
10 TUTKIMUS	30
10.1 Kysely	30
10.2 Aineiston käsittely ja analyysimenetelmä	31
11 TUTKIMUSTULOKSET JA ANALYYSI	32
11.1 Tutkimukseen vastanneet	32
11.2 Harjoittelun kiinnostavuus ja soveltuvuus tutkintoon	34
11.3 Asenteet sijaisvanhemmuutta kohtaan	39
11.4 Analyysi	42
12 POHDINTA	46
LÄHTEET	51

LIITTEET

55

JOHDANTO

Opinnäyte pohjautuu vuonna 2012 lastensuojelulain 50§:ään tehtyyn muutokseen. Lain mukaan lapsen sijoitus tulee järjestää ensisijaisesti perhehoidossa, eli sijaisperheessä, erilaisin tukitoimin. Lastensuojelulaki määrittää tukitoimet, joita sijaisperheiden tulee saada. Yhtenä käytännön tukikeinona voidaan pitää sijaisperheessä tehtävää työharjoittelua. Vuonna 2013 sijoitettuna oli 18 022 lasta, joista sijaisperheisiin sijoitettuna noin 37%. Huostassa olleista sijaisperheisiin oli sijoitettuna yli puolet. (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2014b.)

Tutkimuksella on haluttu selvittää opiskelijoiden asenteita sijaisperheessä tehtävää harjoittelua kohtaan. Harjoitteluilla pystytään tarjoamaan sijaisperheille käytännön apua samalla, kun opiskelijoiden kokemus lastensuojelun perhehoidosta karttuu. Sijaisperheitä tarvitaan jatkuvasti lisää, joten tutkimus keräsi samalla tietoa alan opiskelijoiden halukkuudesta ryhtyä sijaisvanhemmaksi tulevaisuudessa. Näin ollen tutkimuskysymyksiä muotoutui kaksi:

- Kiinnostaako opiskelijoita suorittaa harjoitteluitaan sijaisperheissä?
- Opiskelijoiden halukkuus ryhtyä sijaisvanhemmaksi tulevaisuudessa?

Olemme itse suorittaneet harjoittelut sijaisperheissä vuosina 2013-2014. Harjoitteluiden laajuudet erosivat toisistaan sisällöllisesti sekä ajallisesti. Yhteisöpedagogiopiskelijat voivat suorittaa sijaisperheharjoittelut esimerkiksi lastensuojeluun tai erityiskasvatukseen liittyvien opintojaksojen yhteydessä. Yhteisöpedagogiopiskelijat olivat siis luonnollinen valinta tutkimuksemme kohdejoukoksi. Humanistisen ja kasvatustieteen opiskelijoiden lisäksi halusimme ottaa vertailuksi mukaan myös toisen toimialan opiskelijoita. Sosiaalialan sosionomitutkinto valikoitui rinnalle, koska opintosisällöt ovat samankaltaisia ja myös sosionomiopiskelijoiden harjoitteluita voidaan toteuttaa sijaisperheissä.

Tutkimusta taustoittaa opintojemme aikana hankkimamme kokemukset lastensuojelun perhehoidosta. Teimme yhdessä sosiaalisen vahvistamisen käytäntöjä kehittävän

projektin. Projekti toteutettiin PePPI-hankkeelle, joka on osa RAY:n Emma & Elias -avustusohjelmaa. Projektissa mallinsimme sijoitettujen lasten toiminnallisen ryhmän. Projektin myötä nousi ajatus jatkaa lastensuojelun perhehoitoon liittyvien aihealueiden parissa. Opinnäytetyön tekeminen yhdessä oli ammatillisten tavoitteidemme myötä looginen jatkumo. Tarkoituksena oli tarttua projektista mahdollisesti nouseviin tutkimuskysymyksiin. Jo ennen tutkimuskysymyksen hahmottumista saimme tutkija Petri Pajulta idean lähteä selvittämään, onko sijaisperheharjoittelu opiskelijoiden mielestä kiinnostava tai kiinnostaako heitä lähteä sijaisperheeksi.

Tutkimukseen vastaaminen edellytti opiskelijoilta aihealueen käsitteiden ymmärtämistä. Jotta opiskelijat hahmottaisivat valitsemamme aiheen selkeämmin, alustimme tutkimuksemme saatekirjeellä (LIITE 1). Täydensimme saatekirjettä kertomalla suullisesti omista kokemuksistamme sijaisperheiden parissa työskentelystä. Halusimme lisätä opiskelijoiden tietoutta mahdollisuudesta suorittaa harjoittelu sijaisperheessä. Pohdimme myös harjoittelun pitkäjänteisempää vaikutusta ja pyrimme avaamaan sille tien Humanistisen ja Jyväskylän ammattikorkeakoulujen opetussuunnitelmiin.

1 TILAAJA

Tutkimuksen toimeksiantajana toimi tutkija Petri Paju Emma & Elias -avustusohjelmasta. Raha-automaattiyhdistyksen ja Lastensuojelun keskusliiton yhteinen avustusohjelma Emma & Elias kerää alleen lasten ja perheiden hyvinvointia edistäviä hankkeita. Tarkoituksena on kehittää erilaisia toimintatapoja järjestölähtöiseen hyvinvoinnin edistämiseen perheissä. (Emma&Elias 2014a, 1.) RAY ohjaa ja neuvoo avustusta hakevia tai jo saavia hankkeita sekä valitsee ohjelmaan lisättävät projektit. RAY myös valvoo avustusten käyttöä ja arvioi ohjelman vaikutuksia. (mt., 4, 7.) Lastensuojelun Keskusliiton rooli ohjelmassa on tukea valittuja hankkeita yksilöllisten tarpeiden mukaisesti ohjelman tavoitteisiin sitoutumisessa ja toteuttamisessa. Näitä tukimuotoja ovat:

- kehittämistukitapaamiset, joissa ohjataan kehittämistyötä

- erilaiset koulutukset ja seminaarit, jotta kehittämistyö olisi mahdollisimman osaavaa
- tapahtumissa tiedottaminen
- sekä verkostoitumisen mahdollistaminen. (mt., 5-6.)

Lastensuojelun Keskusliitto toteuttaa tutkimusta ja arviointia hankekohtaisista vaikutuksista (mt., 9).

Emma & Eliakseen valitut projektit vahvistavat vanhemmuutta, lisäävät yhteistä vastuuta ja edistävät lasten osallisuutta (Emma & Elias 2014b.) Yksi näistä projekteista on PePPi-hanke, jonka kautta olemme suorittaneet harjoittelumme sijaisperheissä. Myös opinnäyte on tilattu yhteistyössä PePPi-hankkeen kanssa.

PePPi - vapaaehtoiset voimavarana sijaisperheiden tukemisessa on Pelastakaa Lapset ry:n, Pesäpuu ry:n ja Perhehoitoliitto ry:n yhteinen valtakunnallinen hanke. Hanke toimii Keski-Suomen, Pohjois-Karjalan ja Uudenmaan alueella. Keskeisimpinä tavoitteina on järjestölähtöisesti edistää yhteisöllisyyttä sijaisperheessä sekä vahvistaa perheiden sosiaalista tukiverkoston. Näiden ohella hanke lisää perhehoidon tunnettavuutta ja edistää sen laatua. Hanke etsii vapaaehtoisia tukemaan sijaisperheiden arkea ja kartoittaa perheiden tuen tarpeen määrää. (Perhehoitoliitto ry 2014c.) Olemme molemmat suorittaneet harjoittelut sijaisperheissä opintojemme aikana. PePPi-hankkeen projektityöntekijät etsivät meille perheet, tukivat sekä ohjasivat harjoitteluitamme. Lisäksi toteuttamamme sosiaalisen vahvistamisen käytäntöjä kehittävä projekti tehtiin hankkeen tilauksesta.

2 TUTKIMUS

Tämä opinnäytetyö on *kvantitatiivinen tutkimus*. Kvantitatiivinen eli määrällinen tutkimus vastaa kysymyksiin mikä, missä ja kuinka paljon. Tuloksia esitetään numeerisesti ja tutkittavaa aihetta mitataan asteikoilla. (Holopainen & Pulkkinen 2012, 21.)

Tutkimuksen tuloksia esitellään myöhemmissä luvuissa prosenttilukuina, keskiarvoina ja kaavioina.

Tutkimus toteutettiin kyselynä ja aineisto on kerätty *kyselylomakkeilla* (LIITE 2 & 3). Menetelmä valittiin, jotta vastauksista saataisiin täsmällisiä. (mt., 2012, 42.) Pohdimme aineistonkeruun toteuttamista myös internetkyselyllä. Päädyimme nopeasti pelkään lomakekyselyyn ja päätimme teettää kyselyn vieraillemalla kursseilla, joille opiskelijat osallistuvat. Oletimme tällä menetelmällä saavamme enemmän vastauksia. Järjestetty tilanne on usein tuottavampi, kuin sähköpostilla lähetetty kysely.

Validiteetti eli tutkimuksen pätevyys on huomioitava ennen mitattavia muuttujia. Validius vaatii sen, että mitattavat käsitteet ja muuttujat ovat selkeästi määriteltyjä. (Heikkilä 2008, 29-30.) *Reliabiliteetti* eli tutkimuksen luotettavuus näyttäytyy tulosten tarkkuutena. Tarkkuuteen voidaan vaikuttaa esimerkiksi otannan suunnitteluvaiheessa, jolloin vastausten katoa voidaan estää suurella otannalla. Tutkimuksen reliabiliteetti vaatii kriittisyyttä joka vaiheessa. (mt., 30.)

Hyvä tutkimus vaatii tiettyjä eettisiä peruspilareita. Tutkimuksen *objektiivisuus*, eli puolueettomuus, näkyi valintoina, joita tehtiin tutkimuksen eri vaiheissa. Pyrimme pitämään kysymysten asettelun ja raportointitavan meistä riippumattomina. (mt., 31.) Olimme paikalla, kun opiskelijat vastasivat kyselyyn. Kyselylomake oli hyvä tapa kerätä aineisto, sillä emme päässeet esittämään jatkokysymyksiä, joilla olisimme saattaneet johdatella vastauksia. Tutkimuksessa on keskitytty tarkoituksen ja käyttötavan esittelyyn, sekä raportoinnin monipuolisuuteen. (mt., 31-32.)

Hyvän tutkimuksen vaatimukseen kuuluu myös *tietosuoja*, jota tulee noudattaa erityisesti raportoinnissa. Yksityisyys on pidettävä niin, ettei vastauksista voida tunnistaa vastaajaa. (mt., 32.) Kyselyssä pyydettiin vastaajia kertomaan koulutusohjelma, opintojen aloitusvuosi, ikä ja sukupuoli. Lisäksi aiheesta kiinnostuneiden sähköpostiosoitteita kerättiin, jotta heille pystyi lähettämään lisätietoja sijaisperheharjoittelusta ja tutkimuksesta. Sähköpostiosoitteet kerättiin haastatteluhetkellä erilliselle paperille ja ne on käsitelty niin, että vastauksia ja osoitteita ei ole voitu yhdistää toisiinsa.

Relevanttius, hyödyllisyys sekä käyttökelpoisuus olivat tukimusta suunniteltaessa meille tärkeitä asioita. Tutkimuksen aihe on rajattu niin, että se keskittyy mielestämme oleellisiin ja tärkeisiin asioihin. Tutkimuksessa käytetty menetelmä on mielestämme perusteltavasti valittu haluttuun lopputulokseen nähden. (mt., 32.)

3 TUTKIMUKSEN KOHDERYHMÄ

3.1 Otanta

Perusjoukko, eli kohderyhmä, jota tutkittiin, muodostui Humanistisen ammattikorkeakoulun yhteisöpedagogi- ja Jyväskylän ammattikorkeakoulun sosionomiopiskelijoista (Heikkilä 2008, 14). Tavoitteena oli saada vähintään 50 vastaajaa molemmista koulutusohjelmista. Vastauksia tuli Humanistisesta ammattikorkeakoulusta 68 ja Jyväskylän ammattikorkeakoulusta 48. Näin ollen vastaajista 59% oli yhteisöpedagogiopiskelijoita ja 41% sosionomiopiskelijoita. Valintaa määrittivät käytännön asiat, kuten päätös toteuttaa aineistonkeruu alueellisesti lähellä olevilla kouluilla. Tutkimuksessa haluttiin verrata kahden eri koulutusohjelman opiskelijoiden eroja keskenään, sillä molempien tutkintojen sisältöihin kuuluu lastensuojelun osaaminen. Lisäksi molemmissa koulutusohjelmissa on mahdollisuus suorittaa harjoittelu sijaisperheessä sekä työllistyä lastensuojelun tehtäviin. Tutkimuksen kehikkoperusjoukkoon, eli niihin, joita oli mahdollista tavoittaa, vaikuttivat käytännön asiat (mt., 34). Otimme yhteyttä koulutusohjelmissa opettaviin lehtoreihin, joiden kursseille meillä oli mahdollisuus osallistua. Kehikkoperusjoukko muodostui näiden kurssien opiskelijoista.

Otantamenetelmä muotoutuu tutkimuksen tavoitteiden, perusjoukon sijainnin, jäsenien tutkittavien ominaisuuksien, käytettävissä olevien luetteloiden ja budjetin mukaan. (Heikkilä 2008, 35). Tutkimuksessa käytettiin ryväotantaa, jossa kohteena toimii luonnollinen ryhmä – tässä tapauksessa he olivat kursseille osallistuneet opiskelijat. Ryväotannassa näkyy usein fyysinen lähellä olo, esimerkiksi asenteissa voi olla samankaltaisuuksia, ja siksi otanta ei välttämättä ole kovin tarkka. (mt., 39.) Voidaan olettaa, että opiskelijoiden vastaukset ovat koulutusohjelmittain samankaltaisia, mutta

keskenään hieman erilaisia. Lisäksi koulutusohjelman valinta tekee eroa vastausten välille, sillä tutkintojen sisällöt poikkeavat toisistaan. Rypäissä tutkittavat valitaan joko sattumanvaraisesti tai systemaattisesti. (mt., 39.)

3.2 Kansalaistoiminnan ja nuorisotyön koulutusohjelman sisällöt

Humanistisessa ammattikorkeakoulussa yhteisöpedagogiksi voi opiskella nuorten ja aikuisten koulutuksessa. Opinnot voi suorittaa myös joko suomeksi tai englanniksi ylemmässä ammattikorkeakoulututkinnossa. (Humanistinen ammattikorkeakoulu 2014d.) Yhteisöpedagogiksi valmistutaan pääasiassa 3,5 vuodessa ja laajuudeltaan opinnot ovat 210 opintopistettä (Humanistinen ammattikorkeakoulu 2014b). Yhteisöpedagogin aikuisten tutkintoon johtavassa koulutuksessa voi opiskella monimuoto-opinnoilla aiempaa työkokemusta hyödyntäen 1-2,5 vuodessa (Humanistinen ammattikorkeakoulu 2014a). Keskitymme opinnäytetyössä nuorten tutkintoon johtavaan koulutukseen.

Yhteisöpedagogin opinnot koostuvat seitsemästä opintokokonaisuudesta (suluissa vuoden 2014-2018 OPS):

- HUMAKin yhteiset opinnot 10op (15op)
- Yhteisöpedagogin yhteiset opinnot 70op (65 op)
- Yhteisöpedagogin ammatilliset opinnot 30op (40 op)
- Ammatillinen suuntautuminen 40op (Suuntautumisopinnot 40op)
- Ammatillinen kasvu ja työelämätaidot 10op
- Opinnäytetyö ja siihen liittyvät opinnot 30 op (Työelämän kehittämisopinnot 30op)
- Vapaasti valittavat opinnot 20op

HUMAKin yhteisissä opinnoissa keskitytään henkilökohtaisen opintosuunnitelman laatimiseen. Opinnoilla vahvistetaan opiskelijan yksilöllistä ammatitaitoa. Yhteisöpedagogin yhteisissä opinnoissa tarkoituksena on oppia ammatillista kehittämistä ja toimialan käytäntöjen ja teorian yhteen liittämistä. Ammatillisissa opinnoissa keskity-

tään osallistavan ohjauksen menetelmiin käytännön kautta. Opiskelija kehittää vuorovaikutustaitojaan eri toimintaympäristöissä ja oppii tavoitteellisesti tarkastelemaan omaa ohjaustaan. Vuoden 2009-2013 opetussuunnitelman mukaan opiskelijalla on valittavissa kolme suuntautumisvaihtoehtoa, joissa syvennetään jo hankittua tieto- ja taitotasoa. (Humanistinen ammattikorkeakoulu 2014c, 35, 69-71.) Vuoden 2014-2018 opetussuunnitelmassa suuntautumisvaihtoehtoja on kaksi (mt., 35). Ammatillisiin suuntautumisopintoihin sisältyy projekti, joka keskittyy ammattialan kehittämiseen. Ammatillinen kasvu ja työelämätaidot nimensä mukaan kehittää opiskelijan ”ammatinää” ja valmistaa opiskelijaa työelämään. Opinnäytetyössä opiskelija ilmaisee hallitsevansa alan asiantuntijuuden, tutkivan työotteen kautta. Lisäksi opiskelijan täytyy suorittaa vapaasti valittavia opintoja joihin voi sisällyttää esimerkiksi alan työkokemusta. (mt., 69-71)

Koulutusohjelma antaa valmiudet toimia laaja-alaisesti erilaisissa kansalaistoiminnan ja nuoriso- sekä järjestötyön työkentillä (Humanistinen ammattikorkeakoulu 2014c, 65). Yhteisöpedagogia voidaan kuvailla järjestö- ja nuorisotyön asiantuntijaksi ja ammattilaiseksi (Humanistinen ammattikorkeakoulu 2014d).

3.3 Sosiaalialan koulutusohjelman sisällöt

Jyväskylän ammattikorkeakoulun nuorten tutkintoon johtavan sosiaalialan koulutusohjelman laajuus on 210op ja määräaika 3,5 vuotta. Tutkinto on mahdollista suorittaa myös aikuispuolen monimuoto-opinnoilla yhtälailla kuin kansalaistoiminnan ja nuorisotyön koulutusohjelmassa. (Jyväskylän ammattikorkeakoulu 2014a)

Opinnot muodostuvat seuraavista opintokokonaisuuksista:

- Työelämävalmiudet 29op
- Asiakkuus ja hyvinvointipalvelut 42op
- Asiakastyö sosiaalialan toimintaympäristöissä 20op
- Sosiaalialan työmuodot ja menetelmät 20op
- Osallisuuden tukeminen sosiaalialalla 21op

- Johtaminen ja kehittäminen sosiaalialalla 10op
- Ammattitaitoa edistävä harjoittelu 33op
- Kehittyvä asiantuntijuus 20op
- Opinnäytetyö 15op

Työelämävalmiuksien tavoitteena on tarvittavien työelämätaitojen kehittäminen ja yrittäjyyden valmiuksien saavuttaminen. Asiakkuus ja hyvinvointipalvelut – opintokokonaisuus koostuu tiimiosaamisesta, alan ammattietiikan hallitsemisesta sekä asiakkaan hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen merkityksen ymmärtämisestä. Asiakastyö sosiaalialan toimintaympäristöissä –opintokokonaisuudessa opiskelija saa taidot kasvatustyöhön ja sosiaaliohjaukseen sekä asiakkaiden kohtaamiseen eri elämäntilanteissa ja viitekehyksissä. Sosiaalialan työmuodot ja menetelmät – opintokokonaisuuden tarkoituksena on työmenetelmien osaaminen eri konteksteissa, esimerkiksi lastensuojelussa ja perhetyössä. Osallisuuden tukeminen sosiaalialalla – opintokokonaisuudessa opiskelija kehittää taitojaan osallistavan vuorovaikutussuhteen luomisesta asiakkaisiin. Opiskelija ymmärtää kansalaisoikeudet ja osaa tukea asiakkaita palveluiden ja oikeuksien toteutumisessa. Johtaminen ja kehittäminen sosiaalialalla- opinnot koostuvat lähijohtamisen ja asiakastyön ohjaamisen hallitsemisesta. Kehittyvä asiantuntijuus syventää aiemmin opittua tietoa ja taitoa asiakasläh- töisen ja moniammatillisen työn toteuttamisessa. Opiskelija saa valita kokonaisuuden sisällä 5-10 opintopistettä haluamiaan ammattiopintoja. Opinnäytetyö tulee olla ammattialaa ja itseä kehittävä sekä tutkivalla työotteella tehty, kuten kansalaistoiminnan ja nuorisotyön koulutusohjelmassa. (Jyväskylän ammattikorkeakoulu 2014c.)

Sosiaalialan koulutusohjelmassa saa valmiudet sosiaalipalveluiden tuottamiseen ja kehittämiseen, erilaisten asiakkaiden tukemiseen, ohjaamiseen sekä osallistamiseen. Sosionomi on moniammatillisten sosiaali – ja terveyspalveluiden asiantuntija, joka voi työskennellä laissa määrätyn sosiaalihuollon ammatillisen henkilöstön kelpoisuus- vaatimusten mukaisesti. (Jyväskylän ammattikorkeakoulu 2014b, 2-3.)

3.4 Harjoittelut

Ammattikorkeakoulututkintoihin sisältyy aina työharjoittelua. Laissa määrätään, että sen tulee olla ammatillista osaamista edistävää ja ohjattua. Tavoitteena on, että opiskelija perehtyy alansa työtehtäviin ja teorian soveltamiseen niissä. (Asetus ammattikorkeakouluopinnoista 4§ & 7§.) Molempien tutkimuksen kohteena olleiden koulutusohjelmien harjoittelut jakautuvat neljään eri tasoon.

Yhteisöpedagogiopiskelijoilla tasot ovat seuraavat: perusharjoittelu, syventävä harjoittelu ja kehittävä harjoittelu. Lisäksi opintoihin kuuluu 20 opintopisteen suuntautumisopintojen mukainen projekti, joka sisältää toteutusorganisaatioon tutustumista harjoitteluna. (Humanistinen ammattikorkeakoulu, 2014) Tämä nostettiin yhdeksi harjoittelutasoksi, sillä projektit toteutetaan työelämässä. Sosionomiopiskelijoilla tasot on nimetty seuraavasti: työelämälähtöinen oppiminen, harjoittelu II, harjoittelu III, harjoittelu IV. (Jyväskylän ammattikorkeakoulu, 2014.)

Humanistisessa ammattikorkeakoulussa opiskelija suorittaa harjoitteluita käytännössä oppien ja teoretiedolla täydentäen. Erona muihin ammattikorkeakouluihin on nimenomaan käytännönläheisyys. (Humanistinen ammattikorkeakoulu 2013, 4.) Jokaisessa harjoittelutasossa kartutetaan suunnittelutaitoja, sosiaalisia taitoja, käytännön taitoja sekä arviointitaitoja. Perusharjoittelussa tutustutaan työmenetelmiin ja harjoitellaan toimialan käytäntöjä. Syventävän tason harjoittelussa opiskelijan tulee osata toimia suunnitellusti ja järjestelmällisesti. Kehittävän tason harjoittelussa vaaditaan, että opiskelija osaa työskennellä ammattialan ympäristöissä itsenäisesti, analysoiden ja monipuolisesti. (mt., 8-9)

Sosionomien harjoittelut ovat tarkemmin määriteltyjä. Työelämälähtöinen oppiminen-opintopaketti on laajuudeltaan 12 opintopistettä ja se suoritetaan ensimmäisenä opintovuotena. Harjoittelu suoritetaan sosiaali- ja terveystieteiden asiakkaiden toimintaympäristöissä niin, että opintopaketin tavoitteet täyttyvät. Tavoitteena on tiimityöskentelyn ja asiakasohjauksen oppiminen. Harjoittelu II suoritetaan toisena lukuvuotena. Se on laajuudeltaan 10 opintopistettä ja suuntautuu sosiaaliohjauksen ja varhaiskasvatuksen toimintaympäristöihin. Opiskelija kehittää ja arvioi omaa ammattitaitoaan ja toimii alan eettisiä periaatteita mukaillen. Opiskelija osaa harjoittelun jälkeen ohjata tavoit-

teellisesti asiakkaita ja toimia heidän arjen tukena erilaisissa elämäntilanteissa. Harjoittelu III suoritetaan kolmantena opiskeluvuotena ja on laajuudeltaan 15 opintopistettä. Harjoittelu III toteutetaan oman suuntautumisen mukaan eri sosiaalialan ympäristöissä. Harjoittelun tavoitteet määrittyvät oman suuntautumisalueen mukaan. Harjoittelussa kuitenkin korostuu moniammatillinen yhteistyö sekä suuntautumisalueen menetelmien hallinta. Kolmantena opintovuotena suoritetaan myös harjoittelu IV. Laajuudeltaan tämä harjoittelu on 8 opintopistettä. Tämä harjoittelu painottuu johtamiseen sosiaalialalla ja sen eri toimintaympäristöissä. Harjoittelun jälkeen opiskelija osaa arvioida omaa johtajuuttaan kehittävän työotteen menetelmin. (Jyväskylän ammattikorkeakoulu 2014c).

4 LASTENSUOJELU

4.1 Lastensuojelu ja lastensuojelun asiakkuus

Tutkimuksessa *lapsella* tarkoitetaan alle 18-vuotiasta henkilöä (Lastensuojelulaki 6§). *Lastensuojelulla* tarkoitetaan niitä toimia, jotka edistävät lapsen kehitystä ja kasvua ehkäisemällä ja tarvittaessa puuttamalla riittävän ajoissa lapsen ja tämän perheen ongelmiin. Lapsen etu on otettava huomioon kaikissa lasta koskevissa päätöksissä. (mt., 4§.) Lastensuojelun järjestämisestä vastaa kunta ja sen toimeenpanosta kunnan sosiaalihuollosta vastaava toimielin (mt., 11§). Lastensuojelun asiakkaana olevalle lapselle nimetään lapsen asioista vastaava sosiaalityöntekijä. (mt., 13b§.)

Kun lastensuojelun työntekijä on saanut pyynnön lastensuojelutarpeen arvioimiseksi, lastensuojeluilmoituksen tai muulla keinoin saanut tietää lastensuojelun tarpeesta olevasta lapsesta, tulee kiireellinen arvio tehdä viipymättä. Työntekijä arvioi onko *lastensuojelutarpeen selvitys* aiheellinen. (mt., §26.) Selvityksen tekee lapsen asioista vastaava sosiaalityöntekijä, ja siinä käydään läpi lapsen tarvitsema kasvun ja kehityksen kannalta turvallinen ympäristö. Selvityksen laajuus määräytyy tapauksen mukaan ja toimenpiteet valitaan aina tapauskohtaisesti. (mt., 27§.) *Lastensuojelun asi-*

akkuus alkaa, kun lastensuojelun tarpeen selvitys tehdään tai, kun kiireellisiin toimenpiteisiin ryhdytään (mt., 26§). Asiakkuus päättyy, jos selvityksestä ei nouse aiheita lastensuojelutoimenpiteisiin (mt., 27§). Jos asiakkuus jatkuu lastensuojeluntarpeen selvityksen jälkeen, asiakkaana olevalle lapselle tehdään henkilökohtainen asiakassuunnitelma (mt., 30§)

Asiakassuunnitelma laaditaan yhdessä lapsen ja hänen huoltajansa kanssa. Suunnitelman tekoon osallistuu myös tarvittaessa joku muu lapsen edun kannalta tärkeä henkilö tai taho. Suunnitelmassa on tultava ilmi asiat, joihin pyritään vaikuttamaan ja tukitoimet, joilla haetaan muutosta lapsen tilanteen parantamiseksi. Asiakassuunnitelma tarkastetaan säännöllisin väliajoin. Jos lapsi on huostaanotettu, asiakassuunnitelmaan tulee kirjata myös sijaishuollon tavoitteet sekä tuen ja avun muodot. Toiminnalla pyritään aina siihen, että perhe voidaan jälleenyhdistää. Huostaanotetun vanhemmille voidaan tehdä tarpeen vaatiessa myös asiakassuunnitelma. Suunnitelmaa voidaan täydentää hoito- ja kasvatussuunnitelmalla. (mt., 30§).

4.2 Avohuollon tukitoimet

Ensisijaisena tukikeinona käytetään *avohuollon tukitoimia*, joihin lukeutuu ohjauksellista, taloudellista, terveydenhuollollista sekä henkistä hyvinvointia tukevaa ja edistävää toimintaa. (Lastensuojelulaki 36§) Toiminta voi tarpeen mukaan olla arvioivaa sekä kuntouttavaa perhehoitoa tai laitoshuoltoa, johon lapsi voidaan *sijoittaa* yksin tai yhdessä hänen vanhempansa tai huoltajansa kanssa. Sijoitukseen kuitenkin vaaditaan yli 12-vuotiaan lapsen oma suostumus ja vähintään toisen huoltajan hyväksyntä. (mt., 37§ & 37a§.) Kun sijoituksesta päätetään, tulee määrittää sijoituksen kesto sekä tavoitteet. Sijoituksen jatkamista tulee arvioida viimeistään kolmen kuukauden kuluttua sen alkamisesta. Jos sijoitus jatkuu, tulee väliarviointi tehdä kolmen kuukauden välein ja arvioinnissa on selvitettävä huostaanoton edellytykset. Avohuollon tukitoimena tehtyä sijoitusta ei tule käyttää toistuvasti, ellei lapsen etu tätä vaadi. Jos huostaanoton edellytykset täyttyvät, lasta ei voida sijoittaa avohuollon tukitoimena perheeseen. (mt., 37a§)

4.3 Huostaanotto ja sijaishuolto

Lastensuojelulain mukaan sosiaalihuollosta vastaavan toimielimen on *otettava lapsi huostaan* ja järjestettävä tälle *sijaishuoltoa*, jos lapsen elinolosuhteet tai oma käytös vaarantavat kasvua ja kehitystä (Lastensuojelulaki 40§). Huostaanoton ja sijaishuollon valmistelee lapsen asioista vastaava sosiaalityöntekijä yhdessä toisen lastensuojeluun perehtyneen työntekijän kanssa tukena oikeudellista sekä muuta alan asiantuntemusta. (mt., 41§.) Kun huostaanottoa ja sijaishuoltoon sijoittamista ei vastusteta, päättää sen toteutuksesta viranhaltija. Jos huostaanottoa vastustaa huoltaja tai 12 vuotta täyttänyt lapsi, asiasta päättää hallinto-oikeus vastaavan sosiaalityöntekijän toimesta. (mt., 43§.)

Huostaanoton astuessa voimaan sosiaalihuollosta vastaavalla toimielimellä on oikeus päättää lasta koskevista asioista, kuten lapsen hoidosta ja kasvatuksesta, asuinpaikasta sekä hyvinvointipalvelujen järjestämisestä. Kaikissa lapsen huoltoa koskevilla päätöksissä tulee aina ensisijaisesti ottaa huomioon lapsen etu. (mt., 45§.)

Huostaanotto määritellään aina toistaiseksi voimassa olevaksi. Huostassapito voidaan lopettaa, jos sijaishuollon tarvetta ei enää ole ja päätös ei ole lapsen edun vastainen. Huostassapidon päättämiseksi tulee ottaa huomioon lapsen ja sijaishuoltoa antavan kiintymyssuhde, lapsen oma mielipide sekä hänen ja vanhempiensa välinen suhde. Huostassapito kuitenkin lakkaa viimeistään lapsen täytettyä 18 vuotta. (mt., 47§.) Vuonna 2013 Suomessa oli 10 735 lasta huostaan otettuina. (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2014b)

Jos huostaanoton edellytykset toteutuvat ja lapsi on välittömässä vaarassa, voidaan lapsi *sijoittaa kiireellisesti* perhehoitoon tai laitoshuoltoon tai muuten järjestettyyn hoitoon. Kiireellisestä sijoituksesta päättää viranhaltija ja lapsi voidaan sijoittaa korkeintaan 30 päiväksi. Jos tämä ei ole riittävä aika kartoittaa lapsen tarvitsemia lastensuojelutoimenpiteitä, voidaan sijoitusta jatkaa 30 päivällä. Kiireellisen sijoituksen jatkopäätös tulee aina olla lapsen edun mukainen. (Lastensuojelulaki 38§). Suomessa sijoitettiin 4 202 lasta vuoden 2013 aikana (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2014b).

5 LASTENSUOJELUN PERHEHOITO

5.1 Perhehoito

Sosiaalihuoltolaki määrittelee *perhehoidon* jatkuvalla hoidon ja ylläpidon järjestämisellä yksityiskodissa (Sosiaalihuoltolaki 25§). Perhehoitoa voidaan lasten lisäksi järjestää vanhuksille ja kehitysvammaisille (Perhehoitoliitto ry 2014b). Tämä tutkimus rajautuu vain lastensuojelun perhehoitoon. Perhehoidon järjestämisestä vastaavat kunnat (Sosiaalihuoltolaki 17§). Se voi joko hoitaa sen itsenäisesti tai ostaa palvelun eri perhehoitopalveluja tarjoavilta tahoilta. Jotkin kunnat kuuluvat alueellisiin yksiköihin, jolloin järjestäminen toteutetaan yksiköiden puolesta. (Hakkarainen, Kuukkanen & Piispanen 2013, 9.)

5.2 Perhehoitaja

Perhehoitajalaki määrittelee *perhehoitajan* henkilönä, joka toimeksiantosopimuksen perusteella järjestää kodissaan perhehoitoa. (Perhehoitajalaki 1§) Perhehoitajalla on toimeksiantosopimus kunnalta, mutta työsuhteesta ei ole kyse. (Ketola 2008b, 19.) *Toimeksiantosopimuksessa* määrätään perhehoitajan palkkiosta sekä hoidon käynnistämisestä aiheutuvista korvauksista, perhehoidossa olevan henkilön käyttövaroisista sekä erityistarpeiden mukaisista korvauksista, hoidon kestosta, hoidettavan oikeuksista, tukitoimista ja harrastustoiminnasta sekä näiden toteuttamisesta, perhehoitajan oikeudesta vapaaseen ja siihen liittyvistä seikoista, perhehoitajan valmennuksellisista ja koulutuksellisista oikeuksista ja työnohjauksesta, toimeksiantosopimuksen purkamisesta ja tarvittaessa muista hoitoon liittyvistä asioista. (Perhehoitajalaki 4§) Kun puhutaan *ammattillisesta perhehoitajasta*, tarkoitetaan perhehoitajaa, joka päätyönään toimii erityisesti paljon hoitoa vaativien hoitajana. (Ketola 2008b, 19.) *Läheissijaisvanhemmat* tai *sukulaissijaisvanhemmat* ovat sijoitetun lapsen lähipiiriin kuuluvia lapselle perhehoitajaksi ryhtyneitä (Terveystieteiden tutkimuskeskus 2014d).

Lastensuojelulaki (32§) velvoittaa lapsen lähiverkoston kartoittamista lapsen sijoituksen tullessa kyseeseen.

5.3 Perhekoti

Perhekoti on yksityiskoti, jossa annetaan toimeksiantosopimuksen mukaista perhehoitoa enintään neljälle henkilölle. Jos perhekodissa on kaksi hoidosta vastaavaa aikuista ja toisella heistä on soveltuva koulutus ja kokemus, voidaan hoitaa enintään seitsemää henkilöä. (Sosiaalihuoltolaki 26§ & 26a§.) *Ammatilliset perhekodit* toimivat yksityisten sosiaalipalvelujen tuottamiseen saadulla luvalla (Terveys- ja hyvinvoinnin laitos 2014a) ja ne voivat toimia useamman kuin kahden työntekijän voimin (Kotola 2008b. 19).

5.4 Sijoitusten painottuminen perhehoitoon

Tutkimus pohjautuu vuoden 2012 alussa tehtyyn lastensuojelulain 50§ muutokseen, jolla määritellään lapsen sijoittaminen ensisijaisesti perhehoitoon lapsen edun mukaisesti erilaisten tukitoimien avulla. Sijaishuoltopaikkaa valittaessa tulee kiinnittää huomiota lapsen taustan mukaan määrittyviin yksilöllisiin tarpeisiin, läheisten ihmissuhteiden sekä hoidon jatkuvuuteen. Jos perhehoito ei ole lapsen edun mukaista, voidaan sijoitus järjestää laitoshuollossa. (Lastensuojelulaki 50§)

Lastensuojelulain muutosta perustellaan hallituksen esityksessä 331/2010. Hoidettavien tarpeiden mukaisen perhehoidon tarkoituksena on pyrkiä parantamaan perhehoidossa olevien elämänlaatua sekä tukea perhehoitajien työtä (HE331/2010, 10). Lailla tavoitellaan sijoitusten painottumista perhehoidon suuntaan sekä perhehoidon laadun parantamista (mt., 6). Sijaishuoltopaikasta tulisi päättää lapsen edun mukaisesti, jotta hoito olisi mahdollisimman laadukasta. Tukitoimiin tulisi siis kiinnittää erityistä huomiota. Sijaishuoltoa järjestettäessä muualla kuin perhehoidossa, tulisi sii-

hen olla tarpeelliset perustelut, esimerkiksi lapsen hoidon vaatima erityisosaaminen. (mt., 11.)

Muissa Pohjoismaissa sijoitukset sijaisperheisiin ovat yleisempiä kuin Suomessa. Esimerkiksi Norjassa sijaishuollossa olevien lasten ja nuorten sijoituksista yli 80% järjestetään perhehoidossa. (Ketola 2008a, 35.) Ruotsissa vastaava määrä on noin 70% (Socialstyrelsen 2014, 7). Suomessa luku on noin 37%. (Terveystieteiden tutkimuskeskus 2014b Liitetaulukko 1.) Ero Suomen sijoituksiin johtuu siitä, että yhteistyötä kuntien välillä on tehostettu maakuntatasolle ja kunnat rekrytoivat sekä tiedottavat sijaisperheitä valtion tukemina suunnitelmallisemmin kuin Suomessa. (Ketola 2008a, 34-35.)

6 PRIDE-VALMENNUS

Perhehoito on ollut ensisijaisena sijoitusmuotona jo vuoden 1923 köyhäinlaitolaissa. Tuolloin myös määrättiin sijaisperheen sopivuuden selvittämisestä. (Ketola 2008b, 16.) Nykypäivänä sijaisvanhempien soveltuvuus tehtävään selvitetään perhehoitajalaissa (1§) määrätyn valmennuksen avulla.

Jokainen sijaisvanhempi käy läpi PRIDE-valmennuksen. Valmennus koostuu ryhmä- ja perhekohtaisista tapaamisista, joiden tarkoituksena on auttaa tekemään lopullinen päätös sijaisvanhemmaksi ryhtymisestä. (Pesäpuu ry 2014.) PRIDE on kehitetty Yhdysvalloissa 1980-luvulla ja sen sisältö pohjautuu sijoitetun lapsen tarpeisiin. Valmennus sopi myös suomalaisten lastensuojelun perhehoitajien valmentamiseen, joten se kantautui Suomeen vuonna 1994 Pelastakaa Lapset ry:n sekä Perhehoitoliitto ry:n toimesta. Vuodesta 1998 asti PRIDE-valmennuksen käyttöoikeus on pysynyt Pesäpuu ry:llä. (Back-Kiianmaa & Hakkarainen 2008, 121-122, 126.)

Valmennus on tarkoitus käydä ennen sijaisperheeksi ryhtymistä tai päätöstä siitä, mutta poikkeustilanteissa se voidaan järjestää vuoden sisään sijoituksen aloituksesta (Perhehoitajalaki 1§). Valmennuksessa käydään läpi omaa halukkuutta sekä val-

miuksia tehtävää kohtaan. Sijaisvanhemmaksi ryhtyminen on prosessi ja se vaatii riittävästi tietoutta sekä pohdintaa. PRIDE-valmennus luo pohjan perhehoidolle. Kun pohja on kunnossa, myös tulokset ovat hyviä. Päätös uudenlaiseen vanhemmuuteen tehdään valmennuksen loputtua, sillä sen tulee olla tietoinen ja harkittu. (Back-Kiianmaa ym. 2008, 122-124.)

Sijaisvanhemmaksi voi ryhtyä, jos on tehtävään soveltuva koulutukseltaan, kokemukseltaan tai luonteeltaan (Perhehoitajalaki 1§). Esteitä sijaisvanhemmuudelle ovat rikostausta ja terveydelliset tekijät. Valmennukseen voi osallistua kuka tahansa, jota nämä esteet eivät kosketa, sillä valmennuksen tehtävänä on kouluttaa sijaisvanhemmat tehtäväänsä. (Back-Kiianmaa ym. 2008, 125.) Sijaisperheiksi toivotaan tavallisia perheitä, mutta sijoitettu lapsi tuo perheeseen erityispiirteitä. Jos lapsen oireilu on haastavampaa kuin odotettiin, saattavat odotukset tehtävästä ja sen työläydestä olla erilaiset kuin todellisuus. Tämä voi aiheuttaa perhehoitajan tehtävän ammatillistumisen, jota sijoittajatahot pyrkivät välttämään. (Rabb 2008, 160.)

PRIDE-valmennuksessa saatavat valmiudet on luokiteltu seuraavasti (Pesäpuu ry 2014):

1. *Suojella ja hoivata lasta*
2. *Tukea lapsen kehitystä ja ottaa huomioon hänen kehitykselliset viiveensä*
3. *Tukea lapsen suhteita syntymävanhempiansa ja turvata lapsen muiden läheisten ihmissuhteiden jatkuminen*
4. *Sitoutua lapseen ja toimia hänelle luotettavana aikuisena tarvittaessa koko elämän ajan*
5. *Tehdä yhteistyötä lapsen asioissa*

7 LASTENSUOJELUN PERHEHOIDON EDUT

Perhehoito tarjoaa monia etuja sijoituksen aikana. Tärkeimpänä niistä on lapsen tai nuoren mahdollisuus pysyviin ja turvallisiin ihmissuhteisiin sekä ympäristöön. (Ketola 2008b, 22.) Tutkimusten mukaan sijoitettujen lasten kokemukset sijaisperheessä osoittaa, että rakkauden ja turvallisuuden kokemus lisää hyvinvointia, sillä perhehoidossa lapsi saa kokea rakkautta ja turvallisuutta. (Valkonen 2008, 108-109) Perhe-

hoidossa lapsella on mahdollisuus saada hyvä malli perheestä sekä turvallisesta ja tavallisesta elämästä. Perhehoito takaa pysyvät ihmissuhteet, jotka usein jatkuvat sijoituksen päätyttyä. (Perhehoitoliitto 2014a.) Sijoitetulla lapsella on takanaan menetyksen kokemuksia. Perhehoidossa mahdollistetaan tuki ja apu myös kokemusten käsittelyyn. Eheän minäkuvan saavuttaminen on mahdollista, kun hänet hyväksytään omanlaisenaan. (Back-Kiianmaa ym. 2008, 128.)

Perhehoito on yhteiskunnan kannalta taloudellisesti kannattavin vaihtoehto (Ketola 2008b, 22). Hallituksen esityksessä on vertailtu eri sijoitusmuotojen kustannuksia pohjautuen toteutuneisiin kustannuksiin. Kustannukset kunnallisessa laitoksessa ovat nelinkertaiset verrattuna perhehoitoon. Myös yksityisiin laitoksiin toteutetut sijoitukset ovat kalliimpia, kuin perhehoito. (HE331/2010, 9.)

8 TUKIMUODOT LASTENSUOJELUN PERHEHOIDOSSA

8.1 Sijaisperheiden tuki

Sijaisperheitä tuetaan usein eri muodoin kuntien resurssien mukaisesti. Ongelmaksi muodostuu sijaisperheiden sitoutuneisuus toimeksiantajakuntaansa. Sijoitettavien lasten ja perheiden yhdistäminen vaikeutuu, sillä sijoitus toiseen kuntaan on haastavaa kuntien välisen yhteistyön ongelmien vuoksi. (Ketola, Jari 2008a, 32.) Tukea tarjotessa tulisi huomioida niin sijaisvanhemmat, sijoitetut lapset kuin sijaisperheessä asuvat sijaissisarukset (Hakkarainen & Kuukkanen & Piispanen 2013, 29).

Perhehoidossa lasten tarpeet ovat monimuotoisia ja sijaisvanhemmuus haastavaa. Molemmat osapuolet tarvitsevat eri tukimuotoja sijoituksen eri vaiheissa. Jos lapsi on kokenut menneisyydessään kehitykseen vaikuttavia asioita, on hänen saatava korjaavaa tukea. Yleensä tilanne on hämmentävä sijaisperheelle, joten myös heidän tulee olla tietoisia lapsen mahdollisesta oireilusta. Sijaisperheitä tuetaan sosiaalityön ja vertaistuen eri keinoin. Tuen pitäisi painottua sijoituksen alkuvaiheeseen, jolloin

lapsen ja perheen kehitys pääsisi vauhtiin. (Tervonen-Arnkil 2008, 157-159, 160.) Perhehoitoon sijoitetun lapsen tai nuoren sijaisvanhemmilla tulee olla vastuutyöntekijä, joka vastaa perhehoitajan tuesta ja sen saamisesta. (Hakkarainen ym. 2013, 23.)

Tuen merkitys on korostunut perhehoidon muuttuessa ensisijaiseksi sijoitusmuodoksi. Erilaisten tukimuotojen kehittäminen on arvokasta, sillä niin moni sijaisvanhempi kokee saavansa tukea liian vähän. (Hakkarainen ym. 2013, 27.) Perhehoitajille tuki tulee usein sosiaalityön resurssien kautta. Koska uudistukset vaativat myös resurssien lisäämistä, eikä sosiaalityö yksinään pysty tämänkaltaisiin muutoksiin, on tukea syytä eriyttää. Eriyttämistä on käytetty lastensuojelun avohuollon tukitoimien toteuttamisessa, mutta uusien järjestelmien luominen myös perhehoidon sosiaalityölle toisi edistyksellisiä vaikutuksia myös sijaisvanhempien tuen saantiin. Tehtävien eriyttämisellä tarkoitetaan esimerkiksi sijoitetun lapsen asioiden valvonnan toteutuvan sosiaalityön resurssein, mutta sijaisvanhempien valmentamisen ja tuen hoitamista uusien tai rinnakkaisten rakentein. Jos perhehoitajan asema olisi ammatillinen, toisi se erilaisen suhteen sosiaalityön ja perhehoitajan välille. (Rabb 2008, 163, 165-166.)

8.2 Tiedollinen ja taloudellinen tuki

Usein sijaisvanhempi joutuu jäämään pois työelämästä, jos lapsen etu sitä vaatii. Tämän takia on tärkeää, että talous sijaisperheessä on turvattuna ja voidaan keskittyä perhehoidon onnistumiseen. Perhehoitajalla tulee olla mahdollisuus osaamisen ja jaksamisen kannalta täydennyskoulutukseen sekä työnohjaukseen. Sijoittavalla taholla on velvollisuus järjestää tärkeiden tiedollisten tukimuotojen mahdollistamiseksi tarvittavaa sijaishoitoa sijoitetulle lapselle. (Hakkarainen ym. 2013, 28-29.) Projektimme, jossa mallinsimme sijoitettujen lasten toiminnallista ryhmää, voidaan myös laskea tukikeinoksi. Sijaisvanhemmat olivat koulutuksessa samanaikaisesti, kun me ohjasimme sijoitettujen lasten ryhmää. Tämä mahdollisti vanhempien saapumisen paikalle. Sijaisperheiden parissa tehtävät harjoittelut voivat siis olla muutakin kuin perheharjoitteluita.

Perhehoitajalla on oikeus saada *hoitopalkkiota* (Perhehoitajalaki 2§). Vuonna 2014 sijaisvanhempien hoitopalkkio on suuruudeltaan ollut vähintään 679,71 euroa lasta kohden kuukaudessa. Palkkio määräytyy hoidon vaativuuden ja muodon mukaan, se on veronalaista ja siitä kertyy eläkettä. Lisäksi sijaisvanhemmat saavat kulukorvausta vähimmillään 406, 58 euroa kuukaudessa sijoitetun lapsen elatuksesta aiheutuvien kustannusten vuoksi. (Terveystieteiden tutkimuskeskus 2014d.)

Perhehoitajalla on mahdollisuus yhteen vapaa-arkipäivään jokaista kalenterikuukautta kohden, jona hän on toiminut vähintään 14 vuorokautta perhehoitajana. Tämä kaikki tulee olla sovittuna toimeksiantosopimuksessa, jossa määritellään myös palkkion maksamisesta vapaiden ajalta. (Perhehoitajalaki 6§)

Hoitopalkkion lisäksi perhehoitaja voi saada perhehoidossa olevan henkilön hoidosta ja ylläpidosta *kulukorvausta*. Kulukorvauksen pääasiallisena tarkoituksena on korvata perhehoidossa olevan henkilön ravinnosta, asumisesta, opinnoista, harrastuksista, henkilökohtaisista tarpeista ja muusta elatuksesta aiheutuvat menot, sekä erilaiset terveydenhuollon kustannukset, joita ei muun lainsäädännön mukaan korvata. Kulukorvaus sisältää myös lastensuojelulaissa määrätyn käyttövaran, joka kuuluu perhehoidossa olevalle henkilölle. Kulukorvaus maksetaan todellisten kustannusten mukaan, mutta kuitenkin vähintään 350€ yhtä kalenterikuukautta kohden. (mt., 3§)

8.3 Emotionaalinen tuki

Sijaisperheen saama emotionaalinen tuki on usein sijoittajan tarjoamaa vertaistukea. Vertaistukiryhmiä järjestetään niin sijaisvanhemmille, sijoitetuille lapsille ja nuorille kuin sijaissisaruksille. Myös huostaan otettujen lasten ja nuorten biologisille vanhemmille tarjotaan tukiryhmiä. Vertaistuen lisäksi sijaisvanhemmat saavat haasteellisissa tilanteissa mentorointia kokeneelta, tehtävänsä koulutetulta perhehoitajalta. Sijoituksen alussa perhe saa intensiivistä tukea, jonka tarkoituksena on tukea kiintymyssuhteen sekä vuorovaikutuksen muodostumista. (Hakkarainen ym. 2013, 29-30.)

8.4 Käytännön apu

Perhehoitajan työssä jaksamista helpottaa käytännön apu, johon kuuluu kodinhoidollinen tuki sekä sijoitettujen lasten harrastustoimintaa ja koulunkäyntiä tukevat toimet (Hakkarainen ym. 2013, 30). Myös opiskelijoiden harjoittelut voidaan luokitella käytännön avuksi, jolla helpotetaan sijaisperheiden arkea. Näistä kerrotaan luvussa 9 enemmän.

8.5 Muu tuki

Järjestölähtöisesti sijaisperheitä tuetaan eri tavoin. Esimerkiksi Perhehoitoliitto tarjoaa tukea, joita sijoittajat eivät järjestä. Tällaisiin palveluihin lukeutuu niin tiedottaminen, kuin mahdollisuudet sijaisperheiden väliseen kohtaamiseen. Perhehoitoliitto ry tukee perhehoitajia myös tekemällä toimintaa tunnetuksi ja lisäämällä työn arvostusta. (Ketola 2008a, 54-55.)

PePPi-hanke pyrkii etsimään järjestölähtöisiä tukimuotoja sijaisperheiden tukemiseen. Hanke kokoaa eri toimijoita yhteen ja lisää yhteistyön tuomia mahdollisuuksia tukimuotoihin. Hankkeessa luodaan ja jaetaan uusia toimintamalleja monipuolisesti. Yksi näistä on vapaaehtoisten tuoma käytännön apu perheisiin. (Perhehoitoliitto ry 2014c.) Itse menimme PePPi-hankkeen kautta harjoitteluun ja toimimme tällöin vapaaehtoisnimikkeellä perheissä. Olimme osana harjoittelun mallin kehittämistä hankkeessa.

9 TUEN TARVE SIJAISPERHEISSÄ

9.1 Sijaisperheiden arki

Arki osassa sijaisperheistä on melko tavallista, mutta usein sijoituksen alkuvaihe on vaikea. Toisissa perheissä vaikeudet tulevat, kun perusasioita joudutaan opetta-

maan, toisissa taas esimerkiksi lapsen murrosiän aikaan. Oman haasteensa sijaisperheeseen tuo sijoitetun lapsen myötä tuleva verkosto ja sen viemä aika. Verkosto koostuu usein monista tahoista ja niihin liittyy tapaamisia tai käyntejä esimerkiksi terapiassa. Joskus sijoitettu lapsi tarvitsee sijaisvanhempiaan niin paljon, että perheen muiden lasten huomiointi voi muuttua hankalaksi (Valkonen 2014, 87-88, 90).

Harjoitteluillaan opiskelijat voivat tuoda helpotusta arjen taakkaan. Sijaisperheessä saattaa olla niin biologisia kuin sijoitettuja lapsia samanaikaisesti. Toisissa perheissä on useampia lapsia, joten vanhemmilla riittää työtä. Sijaisvanhempien mahdollisuudet hengähtää hetki ilman lapsia saattaa olla kauaskantoista. Toisille puoli tuntia omaa aikaa, vaikka kirjan parissa, voi olla energiaa tuova kokemus. Ylimääräinen käsi- ja silmäpari mahdollistaa myös vanhemman ja lapsen kahdenkeskeiset hetket, jolloin saa keskittyä toimimaan vain yhden lapsen kanssa kerrallaan. Varsinkin sijoitettujen lasten kanssa tämä vahvistaa kiintymyssuhteen muodostumista, mutta on tärkeää myös biologisten lasten kohdalla.

Kiintymyssuhteella tarkoitetaan lapsen ja vanhemman välistä turvallista vuorovaikutusta. Turvallisuus syntyy, jos lapsen tarpeisiin vastataan. Tarpeiden vastaamiseen kuuluu lapsen fyysisen suojelun ja tarpeiden täyttämisen lisäksi myös tunteiden jakamista ja lapsen kehityksestä huolehtimista. (Kalland 2004, 120-122.) Kiintymyssuhteessa kehittyä lapsen käsitys itsestään, vuorovaikutuksesta sekä aikuisista. Jos kiintymyssuhde vaurioituu, ovat käsitykset negatiivisia. Kiintymyssuhteen korjaaminen on mahdollista, jos lapsi tai nuori pääsee ympäristöön, jossa hän pystyy luomaan turvallisia ja pysyviä kiintymyssuhteita. Sijaisperhe on pysyvyydeltään parempi kuin laitossijoitus, sillä laitoksessa ei ole mahdollista varmistaa pysyviä suhteita. (mt. 2004, 131, 136.)

9.2 Sijaisperheiden haasteet

Leena Valkonen kertoo sijaisvanhemmuutta koskevassa tutkimuksessaan sijaisperheiden arjesta nousseen esiin kolme isoa haastetta. Ensimmäisenä hän mainitsee sijoitettuihin lapsiin liittyvät haasteet, kuten vaikea käytös. Toiseksi yhteistyö sijoite-

tun lapsen biologisten vanhempien kanssa ja kolmantena sosiaalitoimen tuen puuttuminen. (Valkonen 2014, 95.)

Tämän tutkimuksen kannalta hyvin tärkeää on se, että sijaisvanhemmat kokevat arjen suurimpana haasteena hoitoavun puutteen. Sijaisvanhemmat kaipaavat hengähdystaukoja, jolloin saa esimerkiksi nukkua univajettaan tai hoitaa parisuhdettaan. (Valkonen 2014, 95-96.) Muun muassa Halmeen ja Koskisen sijaisvanhempien kokemuksia tutkivassa opinnäytetyössä nousi esiin, että lastenhoitoapu on sijaisperheissä kaivattua (Halme & Koskinen 2010, 46). Myös Hintikan ja Mäenpään opinnäytetyössä oli pohdittu sijaisperheiden kodinhoidollisen tuen riittämättömyyttä ja perusteltu sitä vanhempien ja sijoitetun lapsen luottamuksen syntymiseen löytyvällä ajalla. (Hintikka & Mäenpää 2013, 33.) Kokemustemme mukaan sijaisperheet, joissa harjoittelijoita on ollut, ovat päässeet nauttimaan tavallisen perheen arjesta. Kaupassa käynti tai retki puistoon mahdollistuu, kun mukana on yksi valvova ja luotettava aikuinen lisää.

Sijaisäitien kehittämis ehdotuksia perhehoidon tukimuotoja kohtaan käsittelevässä Kemiläisen (2012, 31) opinnäytetyössä tuli esiin myös lastenhoidollisen avun tarve. Työssä haastatellut sijaisvanhemmat halusivat tämänkaltaista apua perhetyöntekijältä. *Perhetyö* on ehkäisevää tai korjaavaa perheen tarpeisiin perustuvaa avohuollon tukea, jota sosiaalihuollosta vastaava toimielin järjestää (Lastensuojelulaki 36§). Perhetyöntekijä tukee ja ohjaa arjen toiminnoissa, mikäli perheen tilanne sitä vaatii. Työmenetelmänä perhetyö on uusi ja näin ollen menetelmät ovat monimuotoisia. Yhteistä on kuitenkin perheen osallistaminen. (Reijonen, 2014.) Perhetyöntekijä arvioi perheen tilanteen ja näin työ painottuu perheen avun tarpeen mukaan esimerkiksi vanhemmuuden tukemiseen tai johonkin tiettyyn ongelmaan keskittyvään ohjaukseen. Vaikka perhetyö käsitetään avohuollon tukitoimena, sitä voidaan myöntää myös huostaanoton aikana tapahtuvaksi palveluksi. (Heino 2008, 26, 45.) Kemiläisen tutkimuksen perusteella on syytä arvioida hänen haastatteleminen vanhempien haluan ammattitaitoista lastenhoitoapua, joten perhetyöntekijä on heille lähin määriteltävissä oleva henkilö, joka pystyy toimimaan myös haastavampien lasten kanssa. Opiskelijoiden tiedolliset ja taidolliset tasot vaihtelevat työ- ja elämäkokemuksesta riippuen, joten on tärkeää löytää perheiden tilanteeseen taidoiltaan sopiva opiskelija. Sosionomitutkinto pätevöittää toimimaan perhetyöntekijän tehtävässä ja tarjolla on

myös perhetyön erikoistumisopinnot. Myös yhteisöpedagogeja työskentelee perhetyössä. Nykyään perhetyöntekijöinä toimii suurimmaksi osaksi sosionomeja ja kuntien lisäksi palvelua tarjoavat myös yritykset (Heino 2008, 21, 53).

Sijaisvanhemmat kokevat haastavaksi vaitiolovelvollisuutensa. Keskustelu sijoitetuista lapsista rajoittuu vain vertaisryhmiin ja sosiaalityöntekijöihin, mutta he haluaisivat lisää aikuisia, joille voisivat puhua. (Keränen & Kinnunen 2013, 37.) Vaitiolovelvollisuus koskee myös opiskelijoita. Tämän vuoksi harjoittelussa käytävä keskustelu sijoitetuista lapsista palvelee molempia osapuolia. Sijaisvanhemmat voivat käydä läpi sijoituksen vaiheita puhumalla ja kertomalla tuntemuksistaan, kun opiskelijat saavat tietoa niin sijaisperheiden arjesta, kuin lastensuojelun perhehoidon rakenteesta.

9.3 Sijoituksen keskeyttäminen

Sijaisvanhemmat joutuvat ajoittain pohtimaan voimavarojaan ja selviytymistään tehtävässään. Vaikeissa tilanteissa saatetaan jopa keskeyttää sijoitus. Joissain perheissä on koettu haastavana perheen muiden lasten kärsiminen sijoitetun lapsen käyttäytymisestä johtuen. (Valkonen 2014, 81-82.) Tärkeintä olisi tilanteiden riittävän aikainen ehkäisy. Opiskelijat voivat tarjota apuaan tällaisessa tilanteessa olevalle perheelle tuomalla lisävoimia lasten kanssa toimimiseen.

Sijoitusten keskeyttämisestä on tietoa heikosti, mutta suurin riski on vanhempana sijoitettujen nuorten kohdalla. Keskeytyksille altistaa myös lapsen tai nuoren mielen-terveysongelmat tai käyttäytymiseen liittyvät häiriöt. Erityiskasvatuksen opinnot molemmissa tutkinnoissa mahdollistavat tilaisuuden myös opiskelijalle kartuttaa osaamistaan. (Janhunen 2008, 123.) Sijoitusten keskeytyminen tapahtuu yleensä kolmen ensimmäisen sijoitusvuoden aikana. Alkuvaiheen yhteydenpito verkostojen kesken on merkittävä tekijä sijoituksen jatkumisen kannalta. Keskeytymistä voidaan ehkäistä panostamalla riittävien tukitoimien mahdollistamiseen. (mt., 141-142.) Tässä tutkimuksessa luetelluissa tukitoimissa jokaisen mahdollistajana voi toimia opiskelijan harjoittelu. Sijaisvanhempien lastenhoidon tarpeet näyttävät, kun tukimuodot ovat

muualla kuin kotona toteutettavia kursseja tai vertaisryhmiä. Käytännön apu on harjoittelun myötä tulevaa ylimääräisen aikuisen läsnäoloa ja arjen askareiden hoitoa.

Sijoituksen keskeyttäminen johtuu usein monista päällekkäisistä syistä. Sijaisvanhemman uupumus tai muuttunut elämäntilanne ovat yleisimpiä, mutta lisäksi sijoitetun lapsen oireilu tai biologisten vanhempien kanssa tehtävän yhteistyön haasteet saattavat johtaa keskeytykseen. (mt., 2008, 131.) Pysyviin sijoituksiin vaaditaan lapsen sijoittaminen aikaisessa vaiheessa sekä sijaisvanhempien tukimuotojen saata- vuus. Sijoituksen keskeyttäminen saattaa aiheuttaa traumoja ja kriisin sekä sijoite- tussa lapsessa että sijaisperheessä. Sijaisvanhemmat saattavat kokea epäonnistu- neensa tehtävässään. Sijoitettu lapsi tai nuori saattaa syyllistää itseään, ja turvalli- suuden horjuminen saattaa haitata kasvua ja kehitystä. (mt., 124, 134.) Akuutiksi muodostuneessa tilanteessa opiskelijoiden harjoitteluun ei ole tarvetta sen lyhytkes- toisuuden vuoksi. Sijoituksen keskeyttäminen on prosessi, johon opiskelijan harjoitte- lu saattaa tuoda lisätaakkaa avun sijasta. Opiskelija ei saa missään tapauksessa kuormittaa perheen tilannetta lisää. Haluamme kuitenkin painottaa myös opiskelijan oikeutta harjoittelun kautta kertyvään oppiin ja tieto-taitoon. Opiskelijan on saatava harjoittelusta vaadittavat taidot ja pystyttävä hyödyntämään niitä, jotta ammatillinen kehitys toteutuisi. Siksi haastavassakin tilanteessa oleva perhe saattaa olla hyvä ym- päristö opiskelijalle. Tällöin perheen täytyy olla valmis tarjoamaan opiskelijalle tarvit- tavaa ohjausta.

Sijaisvanhempana jatkamista puoltaa vanhempien halu ajatella ensisijaisesti lapsen parasta sekä periaate olla luovuttamatta. Vanhemmat kokevat voimavaroikseen sijoit- etut lapset sekä heidän kehittymisensä, oman parisuhteen ja oman ajan. Lisäksi lä- heiset, uskonto, hyvä palaute ja itsensä tärkeäksi tunteminen ovat sijaisvanhempien mainitsemia voimavaroja. (Valkonen 2014, 82-83.)

10 TUTKIMUS

10.1 Kysely

Tutkimus toteutettiin kyselynä. Hyvä kyselylomake on ulkonäöltään siisti, sen kysymykset ovat aseteltu ja esitetty selkeästi. Ohjeiden tulee olla yksiselitteisiä ja kysymysten loogisesti eteneviä. Lisäksi lomake tulee testata ennen käyttöönottoa. (Heikkilä 2008, 48-49.) Lomakkeesta pyrittiin tekemään helppolukuinen ja yksinkertainen, jotta vastauksia olisi helpompi antaa. Kysymysten asetteluun käytettiin aikaa ja niitä testattiin. Huomasimme kuitenkin nopeasti muutaman kysymyksen olleen heikommin esitettyjä, mutta jo aineistoa kerättyämme emme voineet enää muutoksia lomakkeeseen tehdä, jotta tuloksia voitaisiin verrata luotettavasti toisiinsa. Testauksissa ei samaa ilmiötä noussut esiin. Etuna oli kuitenkin se, että olimme paikalla, kun opiskelijat vastasivat kyselyyn, joten pystyimme tarkentamaan epäselvyyksiä.

Kysymystyypeiksi valikoituivat lähinnä suljetut kysymykset, joihin oli valmiit vastausvaihtoehdot. Tällaiset strukturoidut kysymykset ovat mahdollisia, kun vastausvaihtoehdot ovat rajallisia tai ne tiedetään jo valmiiksi. Strukturoitujen kysymysten avulla vastaaminen ja aineiston käsittely on helppoa. Haasteina saattaa olla huonosti luokitellut kysymykset sekä vaihtoehtojen puute. (Heikkilä 2008, 50-51.) HavaitSIMME aineistoa käsitellessä, että osa vastaajista oli kirjoittanut oman vastausvaihtoehdon suljettuihin kysymyksiin. Tällainen kysymys oli esimerkiksi ”Voitko kuvitella ryhtyväsi sijaisvanhemmaksi tulevaisuudessa?”. Tämä aiheutti päänvaivaa analysointivaiheessa, mutta samalla vahvistuksen siitä, että kysymyksen vastausvaihtoehdot olivat epäonnistuneita.

Kyselyssä on käytetty myös monivalintakysymyksiä, joihin tarpeen mukaan lisäsimme avoimen vaihtoehdon ”jokin muu, mikä?”. MieliPIDETTÄ mittaavaa likertin asteikkoa käytettiin muutamassa kysymyksessä. Likertin asteikko on 5-portainen asteikko, jossa ääripäävaihtoehdot ovat samaa mieltä – eri mieltä. (Heikkilä 2008, 53.)

10.2 Aineiston käsittely ja analyysimenetelmä

Aineisto käsiteltiin Excel -taulukko-ohjelmalla. Excel oli helppo valinta, sillä olemme molemmat käyttäneet tätä ohjelmaa aiemmin opinnoissamme ja saaneet siihen opastusta. Lomakkeiden vastauksista tehtiin havaintomatriisi ja koska meitä oli kaksi, oli aineiston syöttäminen nopeampaa ja perusteellisempaa.

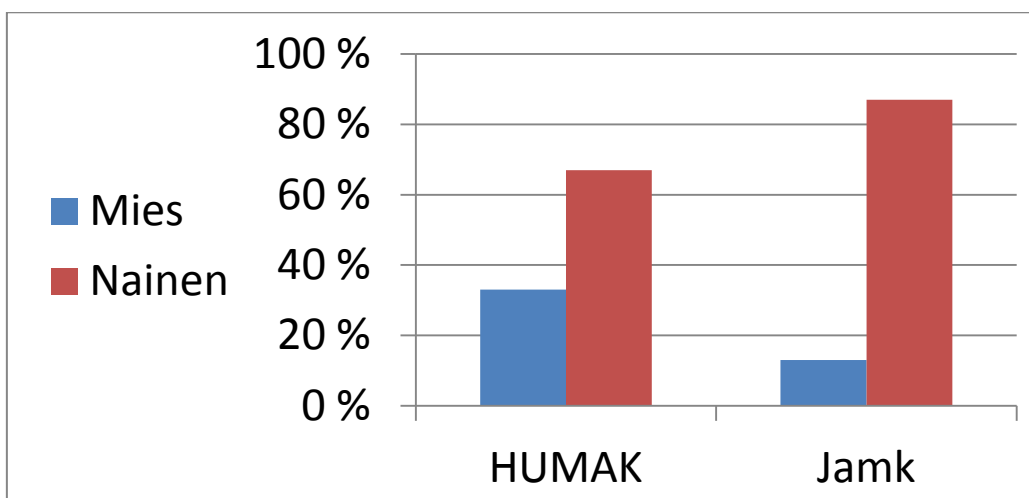
Analyysimenetelmänä on käytetty ristiintaulukointia, jossa on asetettu eri sarake- sekä rivimuuttujia. (Heikkilä 2008, 210.) Tällä menetelmällä on laskettu muun muassa naisten ja miesten välisiä eroja siitä, ovatko he miettineet sijaisvanhemmaksi ryhtymistä. Analyysillä haluttiin selvittää yksittäisten vastaajien vastausten suhteita toisiinsa. Tätä käytettiin esimerkiksi selvittämään koulutusohjelmien välisiä mielipide eroja järjestysasteikkokysymyksissä. (Alasuutari 2001, 203) Havainnoista etsittiin tilastollisia sääntöjä, mutta myös laadullisen analysoinnin keinoja on käytetty yhdistämällä näitä havaintoja toisiinsa, jotta löydettäisiin ilmiötä sekä selityksiä. (Alasuutari 2001, 40.)

Merkitsevyytestauksella selvitetään, voiko tutkimuksen tuloksia yleistää (Valli 2010, 233.) Osa tuloksista on analysoitu khiin –neliötestin avulla tulleilla p (*probability*)-arvoilla. Khiin –neliötesti tehdään ristiintaulukoinnin ohessa. (Harju, Pohjanmäki 2005, 61.) P-arvo on merkitsevyytaso, jolla mitataan sattuman mahdollisuutta tuloksissa. Se kertoo tutkimuksen tilastollisesta luotettavuudesta. Tutkimuksen merkitsevyytasona on käytetty arvoa 0,05. Tätä pienempi arvo viittaa luotettavuuden toteutumiseen. (Valli 2010, 233-234.)

11 TUTKIMUSTULOKSET JA ANALYYSI

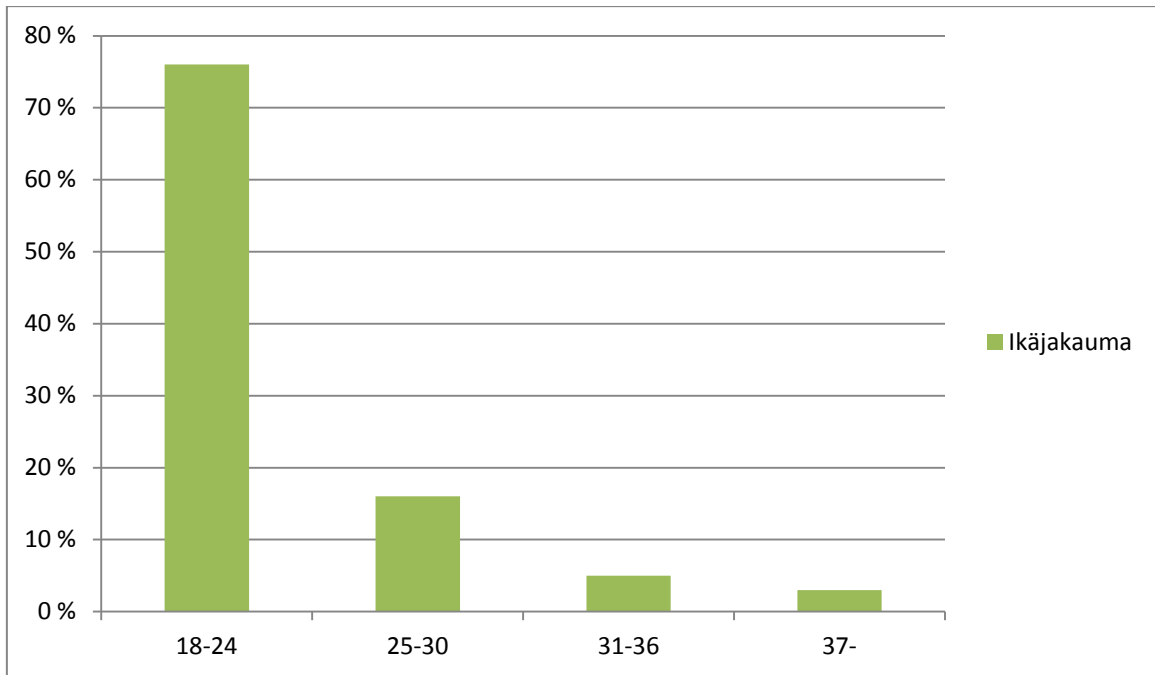
11.1 Tutkimukseen vastanneet

Tutkimukseen osallistui yhteensä 116 vastaajaa. Näistä 59% (68) oli yhteisöpedagogiopiskelijoita ja 41% (48) sosionomiopiskelijoita.

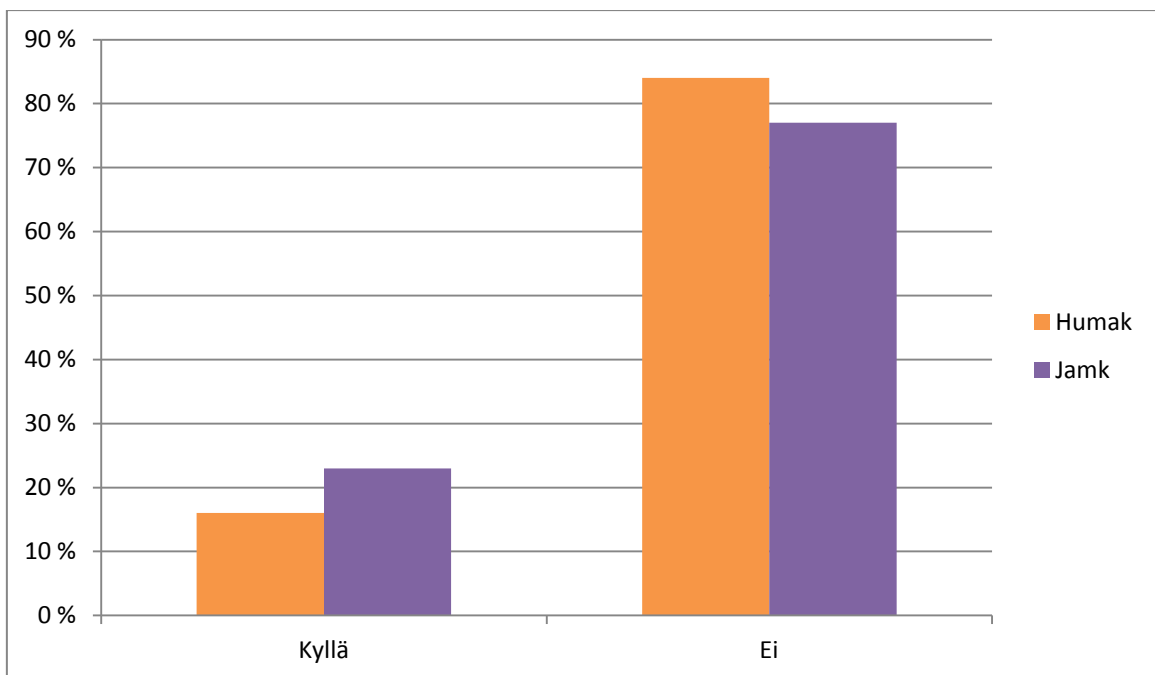
Kuvio 1. Vastaajien sukupuoli.

Kuviossa 1. on eritelty vastaajien sukupuolijakauma koulutusohjelmittain. Tutkimuksessa haluttiin selvittää naisten ja miesten välisiä mielipide-eroja niin sijaisvanhemaksi ryhtymisestä kuin harjoittelusta. Molemmat alat ovat naisvaltaisia, joten olimme vastaajissa olevan huomattavasti vähemmän miehiä. Opetus- ja kulttuuriministeriön vuonna 2010 julkaiseman opiskelijatutkimuksen mukaan ammattikorkeakoulun sosiaali- terveys- ja liikunta-alan opiskelijoista noin 87% on naisia (OKM, 16). Tämän tutkimuksen tuloksista ilmeni, että vastaajista miehiä oli 24%. Pidimme haastavana sukupuolijakauman vaikutusta analysoinnin luotettavuuteen, sillä naiset nähdään usein perhekeskeisempänä sukupuolena.

Kuvio 2. Vastaajien ikäjakauma vuosina.

Vastaajien keski-ikä oli 22,9 vuotta. Yhteisöpedagogiopiskelijoilla keski-ikä oli 22,1 vuotta ja sosionomiopiskelijoilla hieman korkeampi 23,6 vuotta. Suurin osa (76%) vastaajista oli 18-24-vuotiaita. Ikähaarukka vastaajilla oli 18-42 vuotta.

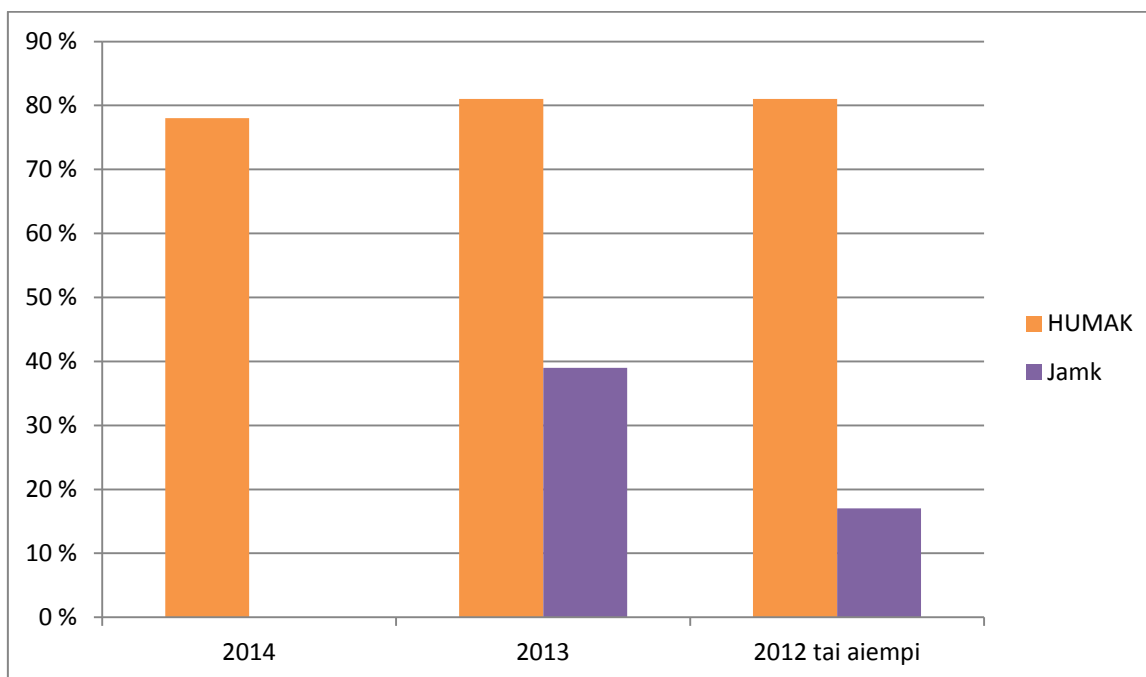

Kuvio 3. Vastaukset kysymykseen 7. *Onko sinulla kokemusta sijaisperheiden kanssa toimimisesta?*

Yhteisöpedagogiopiskelijoista 16%:lla ja sosionomiopiskelijoista 23%:lla oli kokemusta sijaisperheiden kanssa toimimisesta. Huomattava osa (84%) yhteisöpedagogiopiskelijoista ei ollut toiminut sijaisperheiden kanssa.

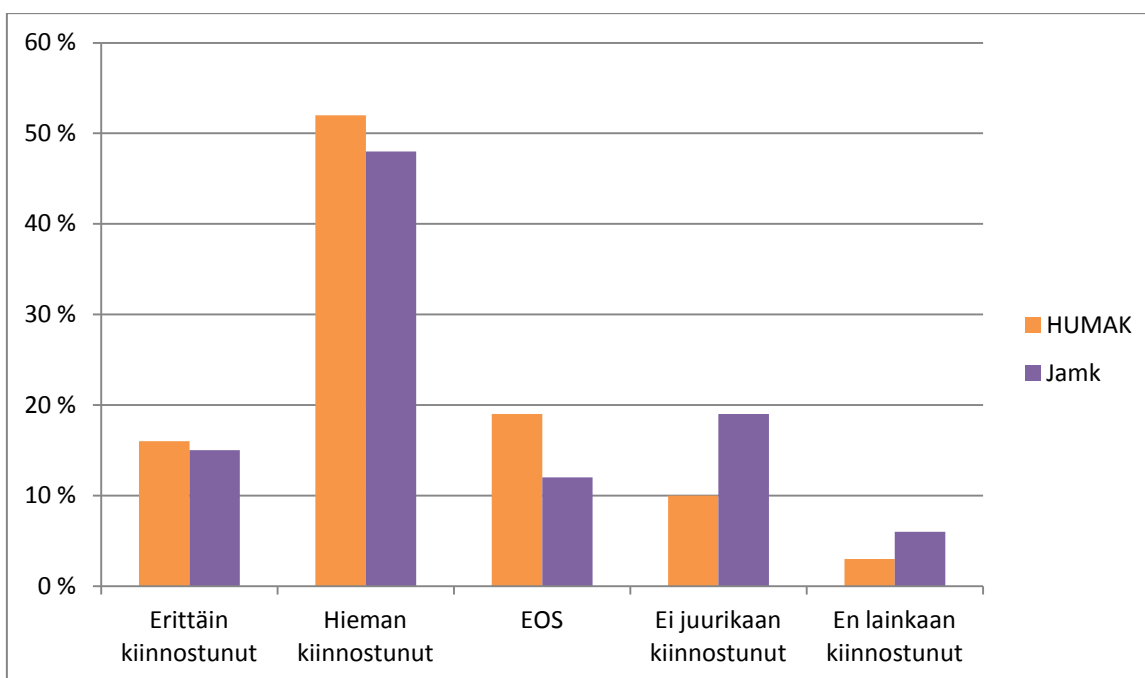
11.2 Harjoittelun kiinnostavuus ja soveltuvuus tutkintoon

Yhteisöpedagogiopiskelijoista 79% tiesi voivansa sisällyttää sijaisperheharjoittelun opintoihinsa. Sosionomiopiskelijoista vain 35% tiesi mahdollisuudesta. Ero on huomattava ja käytimme khiin neliö-testiä sen merkitsevyyden mittaamiseen. Tilastollisesti riippuvuus on erittäin merkitsevä ($p=0.000$).

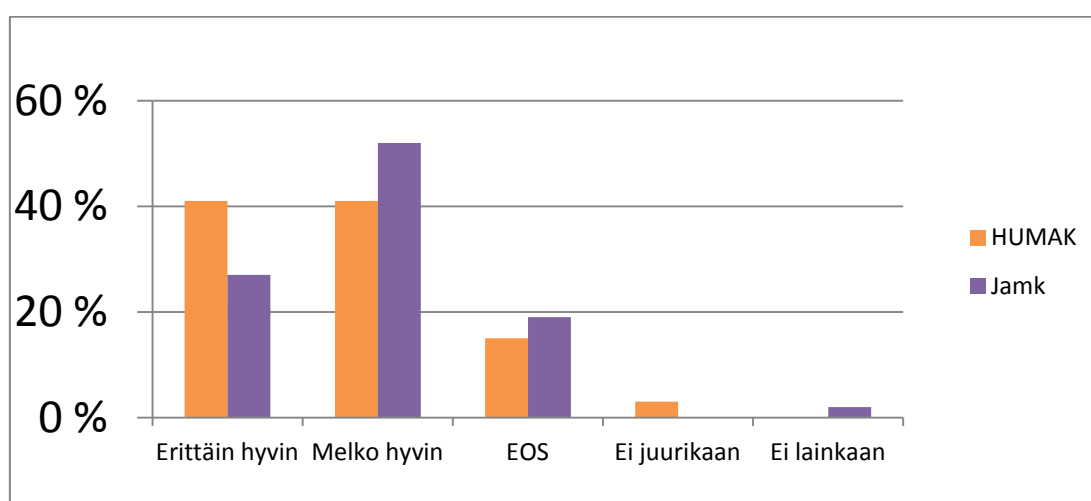
Kuvio 4. Kysymykseen *Tiedätkö, että voit suorittaa koulutusohjelmassasi harjoittelun sijaisperheessä?* kyllä-vastausten prosentuaalinen määrä vuosikursseittain.

Kuviosta 4. voidaan havaita, että 2014 aloittaneista yhteisöpedagogiopiskelijoista 78% tiesi voivansa sisällyttää sijaisperheharjoittelun opiskeluihinsa. Tällä ei ollut juurikaan eroa vuonna 2013 ja aikaisemmin aloittaneisiin, joista 81% tiesi mahdollisuudesta. 2013 aloittaneista sosionomiopiskelijoista 39% tiesi voivansa sisällyttää harjoittelun tutkintoonsa. 2012 tai aiemmin aloittaneista 17% tiesi mahdollisuudesta.

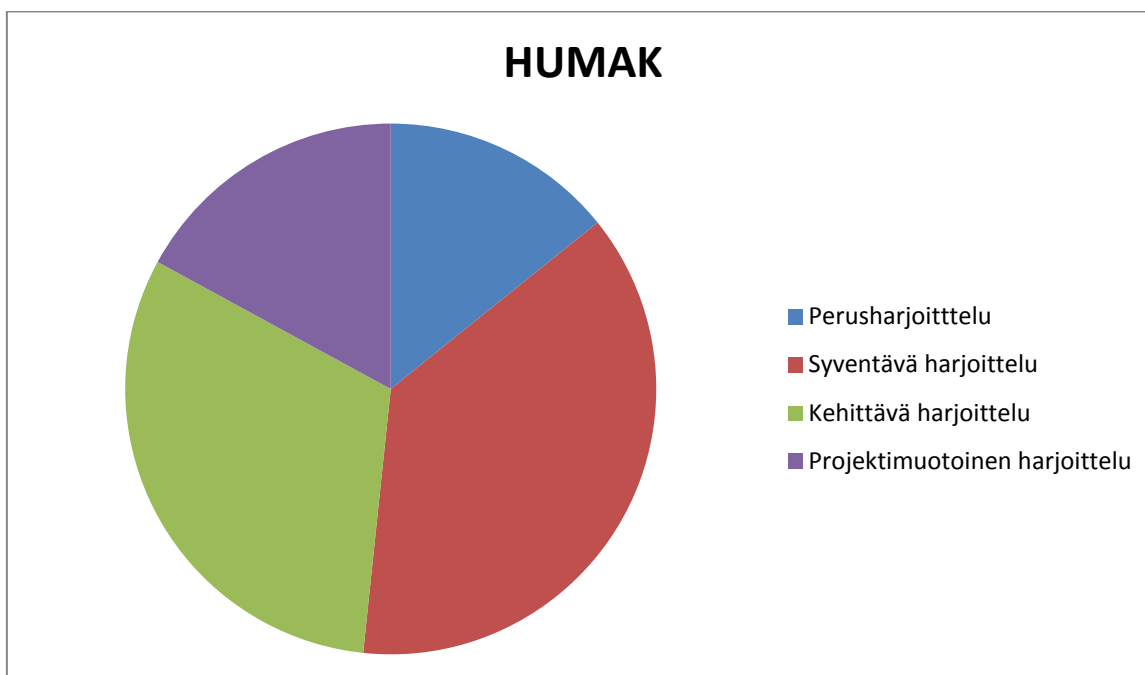
Kuvio 5. Oletko kiinnostunut sijaisperheharjoittelusta?

Harjoittelusta oli kiinnostunut yli puolet (66%), mutta niistä erittäin kiinnostuneita oli vain 16 %. Voimme siis todeta, että harjoittelulle on tekijöitä molemmissa koulutusohjelmissa. Naisista 19% vastasi olevansa erittäin kiinnostuneita harjoittelusta, miehistä erittäin kiinnostuneita oli 7%. 52% naisista oli vastannut olevansa hieman kiinnostuneita harjoittelusta samaa vastasi 43% miehistä. 15% naisista ja 29% miehistä ei osoittanut kiinnostustaan harjoittelua kohtaan.

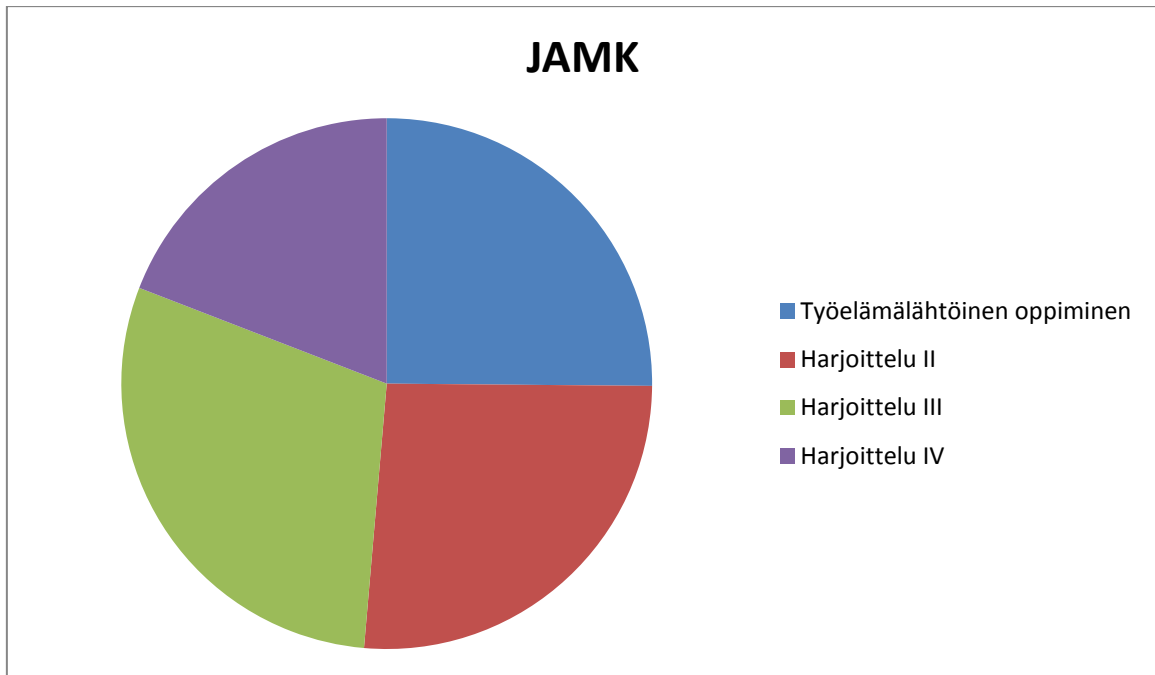
Kuvio 6. Soveltuuko sijaisperheessä tehtävä harjoittelu tutkintoosi?

Kuviossa 6. näkyy, miten opiskelijat ajattelivat sijaisperheessä tehtävän harjoittelun soveltuvan tutkintoonsa. Sosionomiopiskelijoista 27% oli sitä mieltä, että harjoittelu soveltuu tutkintoon erittäin hyvin ja 52% sitä mieltä, että harjoittelu soveltuu melko hyvin. Yhteisöpedagogiopiskelijoista 41% ajatteli harjoittelun soveltuvan tutkintoon erittäin hyvin ja 41% melko hyvin.

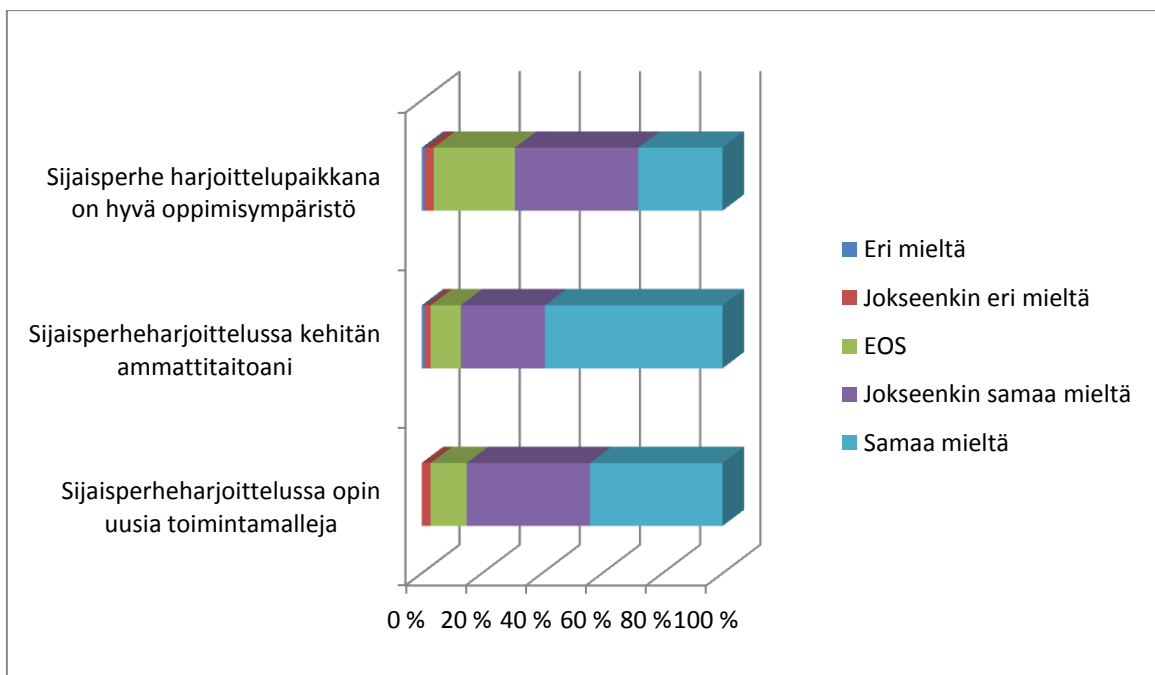
Kuvio 7. Yhteisöpedagogiopiskelijoiden vastausjakauma kysymykseen 5. Minkä tyyppiseksi harjoitteluksi sijaisperheessä tehtävä harjoittelu soveltuu?

Koulutusohjelmissa harjoittelut on luokiteltu eri tavalla. kuvio 7. havainnoi yhteisöpedagogiopiskelijoiden ja kuvio 8. sosionomiopiskelijoiden vastauksia siihen, minkä tasoiseksi harjoitteluksi he mieltävät sijaisperheessä tehtävän harjoittelun. Suurin osa (79%) yhteisöpedagogiopiskelijoista oli sitä mieltä, että harjoittelu sijaisperheessä soveltuisi syventäväksi harjoitteluksi. Yli puolet (66%) sijoittaisi harjoittelun kehittäväksi harjoitteluksi. HUMAKin vastaajista vain 30% sijoittaisi harjoittelun perusharjoitteluksi.

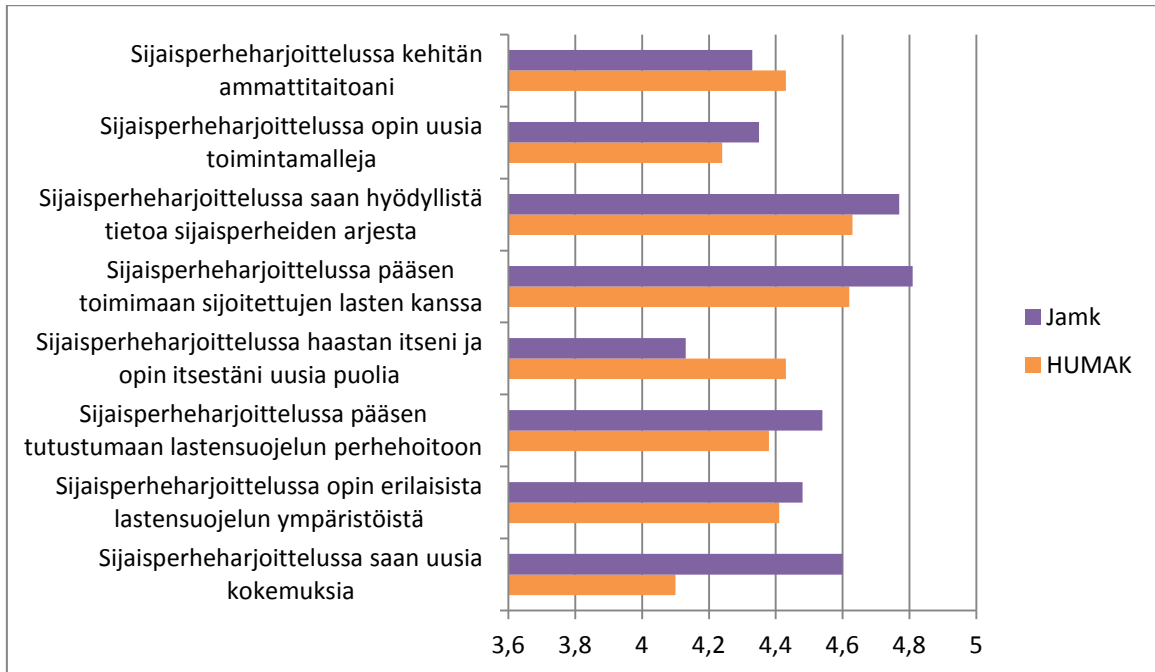
Kuvio 8. Sosionomiopiskelijoiden vastausjakauma kysymykseen 5. Minkä tyyppiseksi harjoitteluksi sijaisperheessä tehtävä harjoittelu soveltuu?

Sosionomiopiskelijoista 54% laittaisi harjoittelun Harjoittelu III –tason alle. Muita tasoa oli valittu melko tasaisesti.

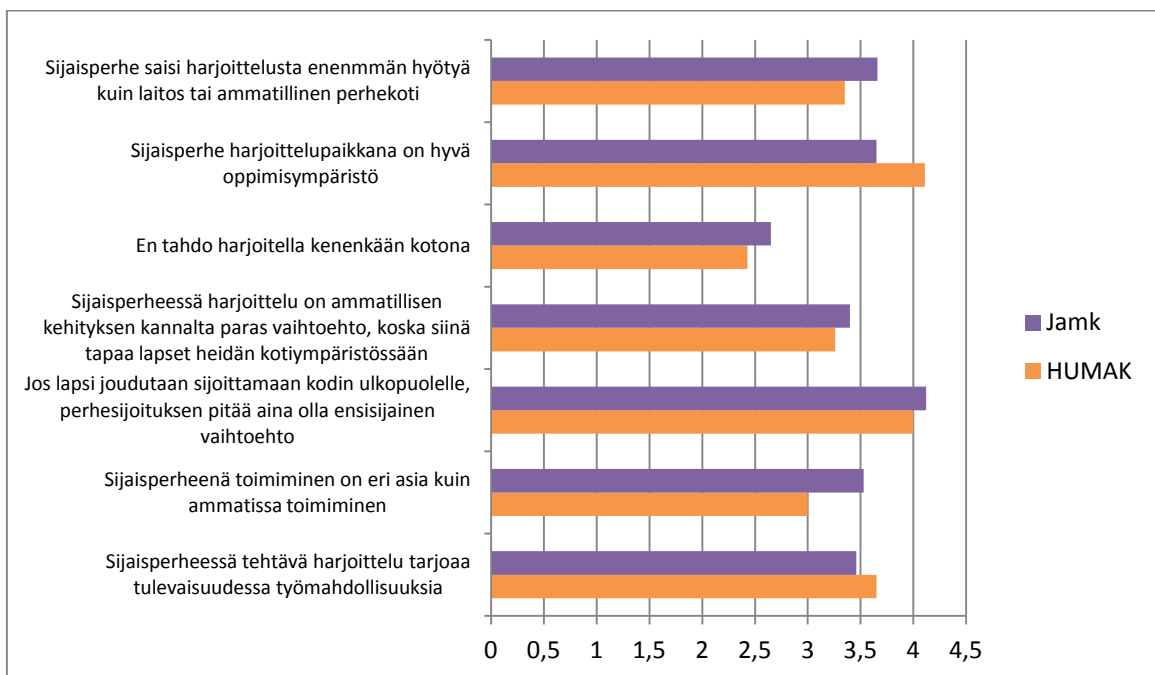

Kuvio 9. Opiskelijoiden mielipiteiden jakautuminen sijaisperheessä tehtävän harjoittelun ammatillisen kehittämisen kannalta.

Kuviossa 9. näkyy mielipiteiden jakautuminen sijaisperheessä tehtävän harjoittelun ammatillisesta kehittämisestä. Noin neljä viidestä oli sitä mieltä, että sijaisperheharjoittelussa oppii erilaisista lastensuojelun ympäristöistä. Noin kaksi kolmasosaa oli sitä mieltä, että sijaisperheharjoittelussa saa hyödyllistä tietoa sijaisperheiden arjesta.

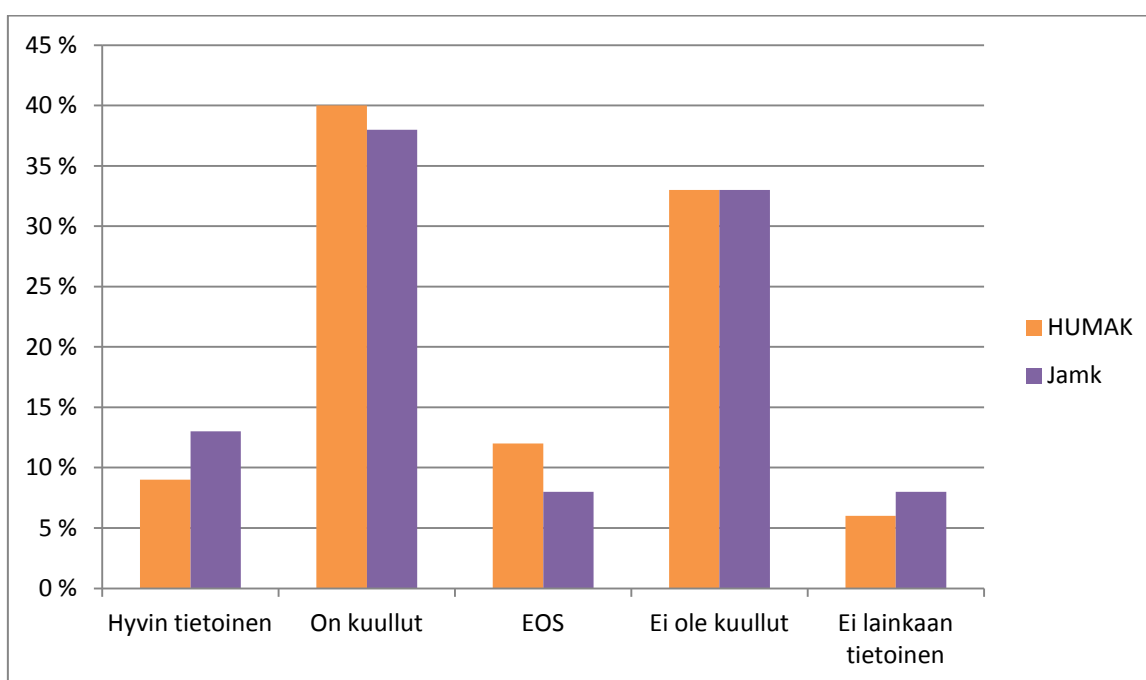
Kuvio 10. Mielipidekysymysten vastausten keskiarvot. (1 eri mieltä - 5 samaa mieltä)

Kuvio 11. Mielipidekysymysten vastausten keskiarvot. (5 samaa mieltä – 1 eri mieltä)

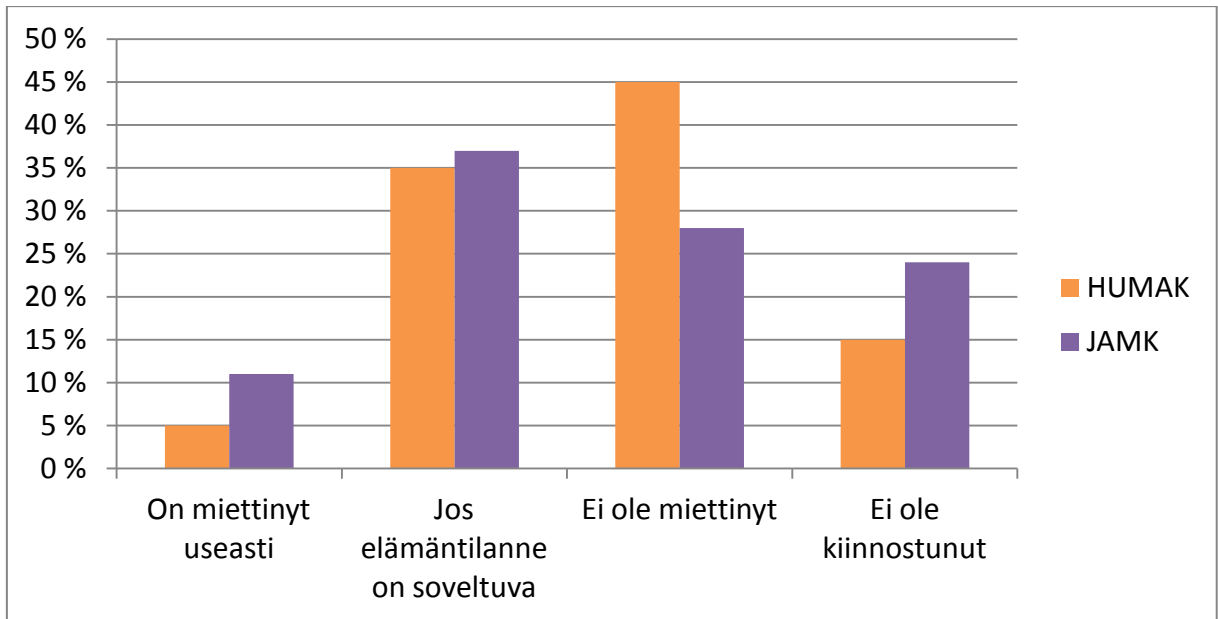
Koulutusalaakohtaiset erot mielipidekysymyksissä näkyvät kuviossa 10. ja 11. Suurin ero keskiarvoissa (0,53) oli kohdassa *Jos lapsi pitää sijoittaa kodin ulkopuolelle, perhesijoituksen tulee aina olla ensisijainen vaihtoehto*. Eroa (0,5) löytyi myös kohdasta *Sijaisperheharjoittelussa saan uusia kokemuksia*. Sosionomiopiskelijat olivat tästä enemmän samaa mieltä kuin yhteisöpedagogiopiskelijat. Yhteisöpedagogiopiskelijat olivat enemmän samaa mieltä kuin sosionomit kohdassa *Sijaisperhe harjoittelupaikana on hyvä oppimisympäristö*, jossa keskiarvojen ero oli 0,35.

11.3 Asenteet sijaisvanhemmuutta kohtaan

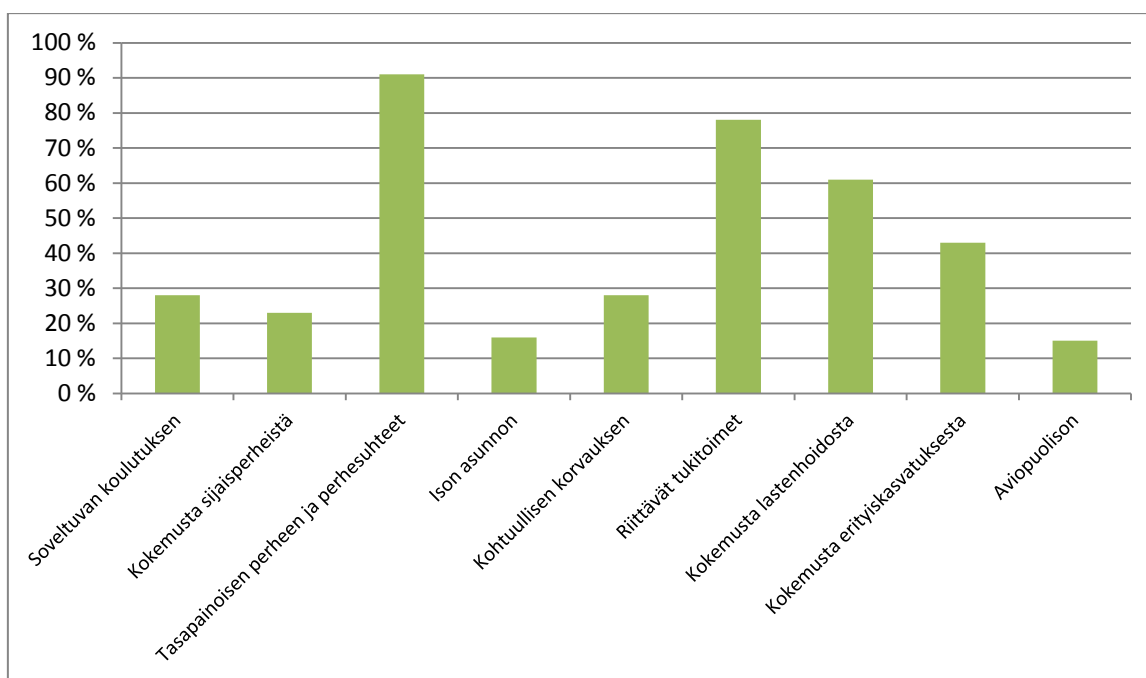
Kuvio 12. Oletko saanut tietoa sijaisperheiden arjesta?

Suurin osa vastaajista oli kuullut sijaisperheiden arjesta. 6% yhteisöpedagogiopiskelijoista ja 8% sosionomiopiskelijoista ei ollut lainkaan tietoisia arjesta.

Kuvio 13. Vastaukset koulutusohjelmittain kysymykseen 10. *Voitko kuvitella ryhtyväsi tulevaisuudessa sijaisvanhemmaksi?*

Kuviossa 13. on eritelty yhteisöpedagogiopiskelijoiden ja sosionomiopiskelijoiden vastaukset kysymykseen *Voitko kuvitella ryhtyväsi tulevaisuudessa sijaisvanhemmaksi?*. Kaikista vastaajista 8% oli miettinyt sijaisvanhemmuutta useasti. 38% ei ollut miettinyt ja 19% ei ollut kiinnostunut sijaisvanhemmuudesta. 36% voisi ryhtyä, jos elämäntilanne olisi siihen soveltuva.

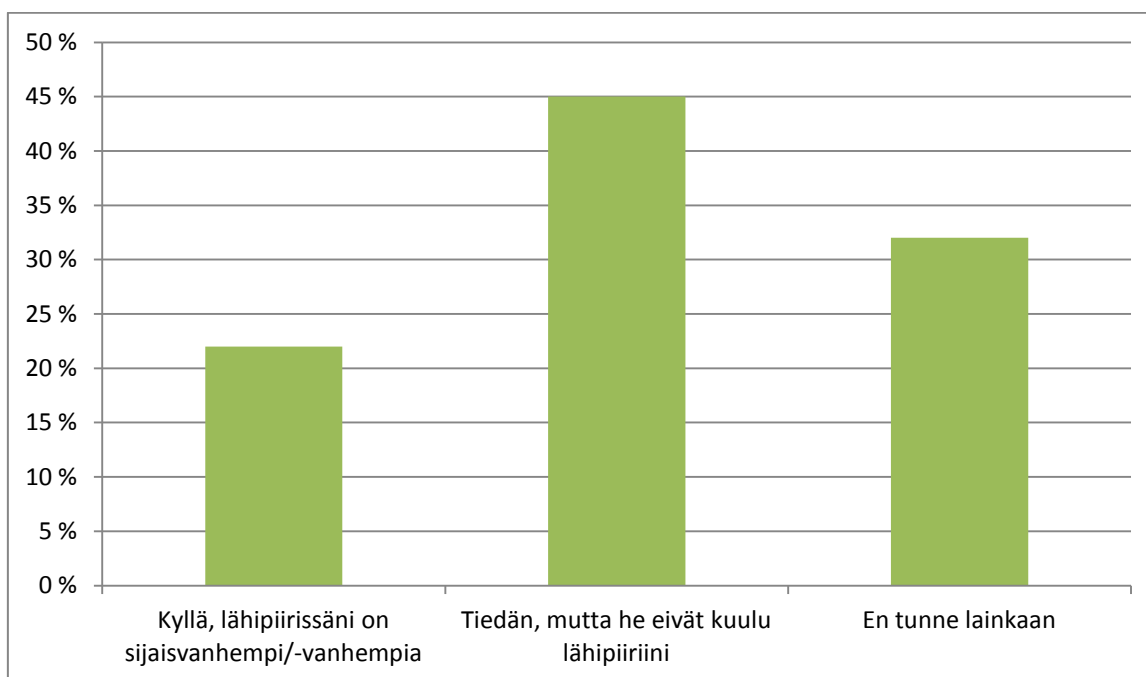

Kuvio 14. Opiskelijoiden vastaukset kysymykseen sijaisvanhemmuuden vaatimuksista.

Tutkimuksessa kysyttiin, mitä sijaisvanhemmuus opiskelijoiden mielestä vaatii. Listasimme valmiiksi vastausvaihtoehtoja, joista vastaaja sai valita niin monta kuin halusi. Lisäksi jätimme kysymykseen avoimen kohdan ”jotain muuta, mitä?”. Kuviossa 14. näkyy opiskelijoiden vastaukset monivalintakysymykseen. Tärkeimmäksi sijaisvanhemmuuden edellytykseksi nousi tasapainoinen perhe ja perhesuhteet. Noin neljä viidestä oli valinnut vastaukseksi riittävät tukitoimet. Opiskelijat eivät nähneet isoa asuntoa (16%) ja aviopuolisoa (17%) merkityksellisinä. Avoimen vastausvaihtoehtoon opiskelijat olivat maininneet tärkeäksi kumppanin tai avopuolison tuen ja läsnäolon.

Avoimeen kysymykseen vastasi noin kolmasosa. Vastauksista löytyi toistuvia teemoja. Useimmin viitattiin tasapainoiseen ja vakaaseen elämäntilanteeseen, johon lukeutui muun muassa turvattu toimeentulo sekä elinympäristö. Lisäksi sijaisvanhemmuutta pidettiin kutsumuksena, sillä moni ilmaisi, että sijaisvanhemmalla täytyy olla aito halu ja motivaatio auttaa. Moni oli myös halunnut lisätä mielestään sijaisvanhemmalle sopivia luonteenpiirteitä. Näitä olivat muun muassa empatiakyky, kärsivällisyys ja henkinen vahvuus. Noin 20% avoimeen vastausvaihtoehtoon vastanneista mainitsi

sijaisvanhemmuuden vaativan aikaa. Muita mainittuja asioita olivat ihmissuhteisiin ja koulutukseen sekä ohjaukseen liittyvät asiat.

Kuvio 15. Vastaukset kysymykseen *Tunnetko sijaisvanhemmaksi/-vanhemmiksi ryhtyneitä?*

Sosionomiopiskelijoista 38% vastasi tuntevansa sijaisvanhempia. Yhteisöpedagogiopiskelijoista vain 12% vastasi samoin. 45% kaikista vastaajista tiesi sijaisvanhemmiksi ryhtyneitä, mutta he eivät kuuluneet vastaajien lähipiiriin. Noin kolmasosa ei tuntenut sijaisvanhempia lainkaan.

11.4 Analyysi

Olemme markkinoineet koulullamme paljon harjoitteluitamme sekä projektiamme, joten oletimme sijaisperheessä tehtävän harjoittelun olevan käsitteenä tutumpi Humanistisen ammattikorkeakoulun puolella. PePPi-hanke etsii jatkuvasti myös opiskelijoita vapaaehtoisiksi ja on markkinoinut asiaa kouluille. Humanistisen ammattikorkeakoulun sisäinen viestintä toimii hyvin. Myös opiskelijat käyttävät koulun viestintäfoorumia aktiivisesti. Tuloksista on havaittavissa, että yhteisöpedagogiopiskelijat oli-

vat erittäin tietoisia harjoittelumahdollisuudesta. Jyväskylän ammattikorkeakoulun puolella sijaisperheessä tehtävä harjoittelu ei ollut kovinkaan tuttu käsite, mutta syytä tälle emme pysty selittämään. Vastauksia kerättiin myös ensimmäisen vuosikurssin opiskelijoilta, jotka eivät ole markkinointiamme kuulleet, ja meitä kiinnostivatkin vuosikurssien väliset erot siinä, tiesivätkö opiskelijat, että sijaisperheessä tehtävä harjoittelu on koulutusohjelmassa mahdollinen. Kuviossa 4. on havainnollistettu vuosikurssien väliset erot. Eroja Humanistisen ammattikorkeakoulun puolella ei ollut, mutta sosionomiopiskelijoista ero löytyi. Myöhemmin aloittaneista sosionomiopiskelijoista useampi, noin kaksi viidestä, tiesi harjoittelumahdollisuudesta, kun vuonna 2012 tai aiemmin aloittaneista, joista vain noin joka viides tiesi.

21%:lla kiinnostuneista on kokemusta sijaisperheiden kanssa toimimisesta. 36% niistä, jotka eivät tienneet tai olleet kuulleet sijaisperheiden arjesta, olivat kuitenkin kiinnostuneita harjoittelusta. Harjoitteluhalukkuuden edellytyksenä sijaisperheessä on se, että on tietoinen tai kuullut sijaisperheiden arjesta. 51% kiinnostuneista tiesi tai oli kuullut sijaisperheiden arjesta. Suurin osa (64%) niistä, jotka eivät olleet kuulleet tai ei tienneet sijaisperheiden arjesta, eivät ole kiinnostuneita harjoittelusta.

Tutkimuksessa kysyttiin opiskelijoilta, onko heillä kokemusta sijaisperheiden kanssa toimimisesta, ja onko heillä tietoa sijaisperheiden arjesta. Vastanneista yhteisöpedagogiopiskelijoista 16%:lla ja 23%:lla sosionomiopiskelijoista oli kokemusta sijaisperheiden kanssa toimimisesta. Opiskelijoilta kysyttiin myös, tuntevatko he sijaisvanhempia, mikä olisi saattanut vaikuttaa tietoisuuteen. Noin viidesosa tunsi sijaisvanhempia.

Mielipidekysymyksistä ei löytynyt suuria koulutusaloittaisia eroja. Tutkimuksessa selvitettiin, oliko koulutusten välisissä vastauksissa eroja siinä, kokevatko opiskelijat oppivansa sijaisperheharjoittelussa uusia toimintamalleja. 42 % yhteisöpedagogiopiskelijoista ja 41% sosionomiopiskelijoista olivat samaa mieltä väittämän kanssa. Jokseenkin samaa mieltä yhteisöpedagogiopiskelijoista 48% ja sosionomiopiskelijoista 32%. Kukaan vastaajista ei ollut eri mieltä ja hyvin pieni määrä (3%) jokseenkin eri mieltä. Myös ammattitaidon kehittymisestä sijaisperheessä tehtävästä harjoittelusta koulutuskohtaiset erot olivat vähäiset. Samaa mieltä väittämän kanssa oli yhteisöpedagogiopiskelijoista 63% ja sosionomiopiskelijoista 55%. 2% sosionomiopiskelijoista

oli eri mieltä väittämän kanssa, yhteisöpedagogiopiskelijoista ei yksikään. Erot eivät olleet merkittäviä. Yhteisöpedagogit pitivät sijaisperhettä hieman parempana oppimisympäristönä kuin sosionomiopiskelijat.

Tulosten mukaan opiskelijoilla oli melko positiivinen asenne harjoittelun tuomia oppimiseen liittyviä hyötyjä kohtaan. (Kuvio 9.) Molempien koulutusohjelmien vastaukset olivat lähestulkoon poikkeuksetta positiivissävytteisiä sijaisperheharjoittelua ja sen itselle tuomia hyötyjä kohtaan. Kuvioista 10. ja 11. on havaittavissa, että yhteisöpedagogiopiskelijat pitivät sijaisperhettä hyvänä oppimisympäristönä ja ajattelivat sen kehittävän ammattitaitoa ja ammatillista minää. Kun taas sosionomien painotus mielipidekysymyksissä näkyi sijoitukseen ja perheen arjen tietouteen liittyvässä väittämisessä. Yhteisöpedagogien opinnot painottuvat yhteisön ohjaukseen ja menetelmien hallintaan. Sosionomien opinnoissa painotetaan yksilön ohjausta ja sosiaalipalveluiden tuottamista. Alakohtaisuudella saattaa olla merkitystä mielipiteisiin.

Oletimme, että arjen tietoudella ja mielipiteellä harjoittelun hyödystä perheelle on yhteys. Vertasimme keskenään niiden vastauksia, jotka olivat tietoisia sijaisperheiden arjesta, siihen mitä he olivat olleet mieltä väittämästä ”sijaisperhe saisi harjoittelusta enemmän hyötyä kuin laitos tai ammatillinen perhekoti”. 34% niistä, jotka ovat tietoisia sijaisperheiden arjesta, on sitä mieltä, että sijaisperhe saisi harjoittelusta enemmän hyötyä kuin laitos. 58% niistä, jotka ovat tietoisia sijaisperheiden arjesta eivät osanneet sanoa mielipidettään kysymykseen. 8% oli vastannut olevansa jokseenkin samaa mieltä. Myös vastaajista, jotka eivät olleet tietoisia sijaisperheiden arjesta, suurin osa (62%) vastasivat väittämään, etteivät osaa sanoa. Emme löytäneet yhteyttä tietouden ja väittämään vastatun mielipiteen välillä.

Juuri perhehoidon etujen vuoksi tutkimuksessa kysyttiin opiskelijoiden mielipidettä siitä, onko perhesijoituksen oltava ensisijainen sijoitusmuoto. 65% vastanneista yhteisöpedagogiopiskelijoista ja 79% vastanneista sosionomiopiskelijoista oli sitä mieltä, että jos lapsi joudutaan sijoittamaan kodin ulkopuolelle, perhesijoituksen tulisi olla ensisijainen vaihtoehto.

Tiedämme laitosharjoitteluiden tarjoavan opiskelijoille ajoittain työmahdollisuuksia. Tämän vuoksi halusimme kysyä, ajattelevatko vastaajat, että myös sijaisperheharjoit-

telusta voi tämänkaltaisia mahdollisuuksia nousta. Vaikka harjoittelu ei käytännössä työllistä, varsinkaan samalla tavalla kuin laitoksissa, niin hanke- ja projektimuotoisesti saa varmasti töitä. Perheiden tukimuotojen kehittämiseen on jatkuvasti tarvetta. Noin puolet vastaajista 48% ei osannut sanoa mielipidettään siihen, voiko harjoittelu tarjota työmahdollisuuksia. Koska huomattava osa vastasi näin, voidaan todeta, että kysymyksen asettelu oli huono ja näin ollen vastauksista ei voida päätellä opiskelijoiden mielipidettä.

Vastauksia läpikäydessä huomasimme toistuvan ilmiön. Usein ne, joita ei harjoittelu kiinnostanut lainkaan, olivat vastanneet ristiriitaisesti osaan kysymyksistä. Tämän huomasi esimerkiksi siinä, etteivät he olleet kiinnostuneita tai ajatelleet harjoittelun soveltuvan tutkintoon, mutta silti vastasivat harjoittelun kehittävän ammattitaitoa. Osa on saattanut ajatella minkä tahansa työn kehittävän ammattitaitoa, mutta uskomme että osa vastaajista ei ollut pohtinut kysymyksiä kovinkaan tarkkaan.

43% opiskelijoista oli harkinnut sijaisvanhemmuutta tai olisi valmis siihen, kun elämäntilanne on sopiva. Noin neljäsosa vastaajista ei ollut lainkaan kiinnostunut sijaisvanhemmuudesta. Kysymys jakoi mielipiteitä.

Oletimme että vanhemmat opiskelijat ovat miettineet enemmän perhesuunnitelmiaan kuin nuoremmat, ja tätä myötä myös todennäköisemmin sijaisvanhemmuutta. Tutkimuksen vastausten perusteella voidaan todeta, että nuorimmat vastaajista eivät ole vielä ajatelleet sijaisvanhemmuutta kovinkaan paljoa, sillä vain 5% oli miettinyt sijaisvanhemmuutta usein. Vanhemmilla vastaajilla oli selkeästi ääripäävastaukset, joten he ovat muodostaneet jo selkeän mielipiteen asiasta. Tuloksista ilmeni, että yli 37 vuotiaista 33% oli miettinyt sijaisvanhemmuutta useasti ja loput eivät olleet kiinnostuneita lainkaan. Yli 37-vuotiaita vastanneista oli niin vähän, etteivät ne ole verrannollisia muihin ikäryhmiin. Alle 25 vuotiaista vastaajista 41% ei ollut miettinyt sijaisvanhemmuutta ja 39% voisi ryhtyä, jos elämäntilanne olisi siihen soveltuva.

Vertasimme miesten ja naisten välisiä eroja vastauksissa. Naisista 9% oli miettinyt sijaisvanhemmuutta usein ja miehistä 3%. Naisista 41% voisi kuvitella ryhtyvänsä sijaisvanhemmaksi, jos elämäntilanne olisi siihen soveltuva ja miehistä samaa vastasi 19%. Miehistä yli puolet (56%) ja naisista noin kolmasosa (32%) ei ollut harkinnut

asiaa. 28% naisista ja 22% miehistä ei ole kiinnostuneita sijaisvanhemmuudesta lainkaan. Tulos on tilastollisesti melkein merkitsevä ($p= 0,011$), joten se voidaan yleistää.

Niistä, joiden lähipiiriin kuului sijaisvanhempia vain 9% vastasi miettineensä usein sijaisvanhemmaksi ryhtymistä. 55% olisi kuitenkin valmis sijaisvanhemmaksi, jos elämäntilanne olisi siihen soveltuva. 9% heistä ei ole lainkaan kiinnostunut sijaisvanhemmuudesta. Tästä voidaan päätellä, että sijaisvanhempia tuntevilla on käsitys siitä, että sijaisvanhemmuus on haastavaa.

Avoimissa vastauksissa painottui selkeästi vakaan elämäntilanteen merkitys sijaisvanhemmuudelle. Voidaan pohtia, että opiskelijat ajattelevat sijaisvanhemmuuden vaativan tasapainoisia suhteita. Isoa asuntoa, soveltuva koulutusta, kohtuullista korvausta, aviopuolisoa ja kokemusta sijaisperheistä ei pidetty tärkeänä.

12 POHDINTA

Sijoitusten painottuminen perhehoitoon vaatii sijaisperheitä. Sijaisperheiden toimiminen edellyttää, että he saavat tukea, jota opiskelijat voivat harjoitteluiden yhteydessä tarjota. Lisäksi sijaisperheitä tarvitaan lisää, jotta sijoitukset mahdollistuisivat. Siksi on tärkeää tietää, ovatko ihmiset ajatelleet ryhtyvänsä sijaisvanhemmiksi. Tutkimus keräsi tietoa molemmista aiheista.

Meillä ei ole tietoa, kuinka paljon opiskelijat suorittavat harjoitteluitaan sijaisperheissä. Tämän vuoksi kyselyä olisi voinut ryhdittää kysymys *Oletko suorittanut työharjoittelun sijaisperheessä?* Vastauslomakkeisiin oli osaan kirjoitettu, että vastaaja on suorittanut sijaisperheharjoittelun, mutta näitä tietoja ei voitu tilastoida tai hyödyntää tutkimuksessa. Tällaisia ylimääräisiä vastauksia oli vain muutama.

Opiskelijat ajattelivat sijaisperheessä tehtävästä harjoittelusta melko positiivisesti. Kiinnostuneita sosionomiopiskelijoista oli 63% ja yhteisöpedagogiopiskelijoista 68%.

Tämä kertoo siitä, että harjoittelulle on kysyntää opiskelijoiden puolesta. Kehittämisehdotuksena onkin selvittää, ovatko perheet valmiita vastaanottamaan ja ohjaamaan opiskelijoita.

Vaikka sosionomeista vain noin kolmasosa oli tietoisia mahdollisuudesta sijaisperheharjoitteluun, kuitenkin noin 80% oli sitä mieltä, että harjoittelu soveltuu tutkintoon. Voidaan siis olettaa, että opiskelijoilla löytyy kiinnostusta harjoittelulle, mutta tietoa sen mahdollisuudesta ei ole. 82% yhteisöpedagogiopiskelijoista vastasi harjoittelun soveltuvan koulutusohjelmaansa. Humanistinen ammattikorkeakoulu on panostanut sisäisen viestinnän toimivuuteen ja isot prosentit harjoittelumahdollisuuden tietoudesta kertovat sen onnistumisesta. Meillä ei ole henkilökohtaista tietoa Jyväskylän ammattikorkeakoulun sisäisen viestinnän toiminnasta, joten on vaikea sanoa, mikseivät sosionomiopiskelijat tienneet mahdollisuudesta. Harjoitteluiden soveltamismahdollisuuksista tulisi kertoa laajemmin kouluilla. Lisäksi koulujen tulisi kertoa avoimemmin, mihin harjoitteluita voidaan suorittaa. Koulujen tulisi kiinnittää huomiota harjoitteluiden sisällöllisiin teemoihin, jotta sijaisperheessä tehtävä harjoittelu olisi mahdollinen toteuttaa useammalla opintojaksolla.

Ammattikorkeakoulut ovat asettaneet raameja opintojen suorittamiselle työharjoittelussa. Usein raamit ovat sisältöjä ja tavoitteita, jotka tulee saavuttaa määrättyssä ajassa. Sijaisperheessä tehtävää harjoittelua kohtaan voidaan suhtautua myönteisemmin ja avoimemmin. Harjoitteluja on niin monta, kuin opiskelijoitakin. Ammattikorkeakouluissa on keskityttävä sisällöllisiin ja tavoitteellisiin harjoitteluihin, joista opiskelija saa mahdollisimman suuren hyödyn. Opiskelijoiden nuorisoalan ja varhaiskasvatuksen osaaminen voi tuoda perheeseen uusia ja ajankohtaisia toimintamalleja tai keinoja lapsen kohtaamiseen. Harjoittelua kehittäessä tulisi kiinnittää huomiota sen tuen tarjoamisen mahdollisuuksiin. Pidempikestoista harjoittelusta perhe saa enemmän tukea ja apua, kun taas lyhyistä pätkistä lähinnä hetkellistä käytännön apua. Lyhyissä harjoitteluisa myös opiskelijan tavoitteet voi jäädä saavuttamatta.

Ammattikorkeakouluopiskelijoiden harjoittelua sijaisperheessä voidaan pitää eräänä tukikeinona. Sosionomit sekä yhteisöpedagogit voivat molemmat työskennellä sijaisperheiden parissa. Miksei siis kokemusta haettaisi jo opiskeluaikana, kun ammattitaitoa kehitetään. Tilanne on ideaali, kun siitä saa molemminpuolisen hyödyn. Usein

perheet, joissa opiskelija on ollut ottavat mielellään vastaan toisenkin. Perheet tietävät, mitä he saavat. Lisäksi opiskelijoiden mukana tuleva lisäapu on perheille ilmaista, ja aikataulut sovittavissa opiskelijan kanssa. Opiskelijoiden ja oikean perheen löytämiseen tulisi kiinnittää huomiota, jotta hyöty olisi molemminpuolinen. Perhe, joka haluaa vain käytännön apua, mutta ei ole sellaisessa tilanteessa, että ohjausta harjoittelijalle voidaan antaa, ei ole paras mahdollinen valinta. Henkilökemioilla on lisäksi tärkeä rooli. Sijaisperheharjoittelussa työskennellään perhehoidon kentällä eli sijaisperheen kotona. Koti työympäristönä ei ole yleisin ja tämän vuoksi opiskelijalla tulee olla oikea motivaatio harjoitteluun. Myös sijaisperhe voi olla haastavassa tilanteessa, kun vieras henkilö tulee omaan kotiin harjoitteluun. Molempien on oltava avoimia uudellaisille toimintatavoille.

Sijaisperheessä tehtävä harjoittelu kehittää ammatillisesti niitä opiskelijoita, jotka haluavat keskittyä urallaan perhehoidon tai lastensuojelun eri osa-alueiden osaamiseen, sillä harjoittelu on hyvin käytännönläheinen. Harjoittelussa on mahdollista tutustua perhehoidon rakenteeseen. Tulevien lastensuojelun ammattilaisten on myös hyvä nähdä, mitä arki sijaisperheissä on; mitkä ovat haasteita ja mistä perheet löytävät voimavarojaan. Tämä auttaa tulevaisuuden työntekijöitä kehittämään perhehoidon tukemista ja onnistumista. Sijaisperheessä tehtävä harjoittelu vaatii opiskelijalta määrätietoisia ja melko konkreettisia tavoitteita. Harjoittelussa ei voi opetella esimerkiksi lastensuojelua yleisesti, vaan siellä keskitytään selkeästi lastensuojelun korjaavaan puoleen. Tämän takia opiskelijan on tiedettävä mihin hän menee. Hänen on ymmärrettävä lastensuojelun viitekehys ja sijaisperheen määritelmä. Usein harjoittelun opintokokonaisuutta ei ole suunniteltu sijaisperheissä toteutettavaksi, joten opiskelijan oma innovatiivisuus ja oma-aloitteisuus ovat hyödyksi.

Sijaisperheessä harjoittelu ei ole opiskelijoiden ensimmäinen valinta harjoittelupaikaksi, sillä esimerkiksi lastensuojelulaitoksissa ohjaus voidaan kokea ammattimaisempana. Tämän takia mainitsimme kyselyiden yhteydessä harjoittelun ohjauksen toimivuudesta ja siitä, että opiskelijalla on myös oikeus vaatia sitä. Sijaisperheitä ja opiskelijoita yhdistäessä tulisi perehdyttää sijaisvanhemmat opiskelijan ohjaukseen. Vanhempien tulee olla aktiivisesti suunnittelemassa opiskelijan harjoittelua. Tutkimuksessa olisi voinut selvittää lisäksi, miten opiskelijat kokevat lastensuojelulaitoksissa ja sijaisperheissä tehtävien harjoitteluiden mahdollisuuksien erot. Ja miksi laitos

valitaan useammin, vaikka tulosten mukaan opiskelijat eivät välttämättä valitse harjoittelupaikkaansa vain harjoittelupaikan saaman hyödyn mukaan.

Tutkimuksen päätteeksi meitä jäi askarruttamaan sosiaalityöntekijöiden suhtautuminen harjoittelijoihin sijaisperheissä. Mukkonen ja Paasivirta ovat käsitelleet teoksessaan Lupa kehittää lastensuojelun kehittämistä ja ovat poimineet siinä esiintyviä haasteita. Heidän mukaansa kehittämisen tiellä ovat työstä tulevat kiireet ja väsymys, joka johtaa siihen, että kehittämiselle ei jää aikaa tai jaksamista. Lisäksi työntekijöiden vaihtuvuus ja muutosvastarinta vaikeuttavat kehittämisen toteutusta. Ratkaisuina haasteissa keskityttiin johtamisen tärkeyteen ja asioiden läpikäyntiin avoimen keskustelun avulla. (Mukkonen & Paasivirta 2012, 49-52.) Kun tukimuotoja kehitetään, työn laatu sekä perheiden palvelut paranevat huomattavasti. Kehittäminen vaatii lapsilähtöisyyttä sekä työntekijöiden koulutuksia ja työnohjausta niin sosiaalityöntekijöille, kuin sijaisvanhemmille. (Tervonen-Arnkil 2008, 160.)

Useassa Euroopan maassa lähestymiskulma lastensuojeluun on sosiaalipedagoginen. Tällainen sosiaalipedagoginen työote tukee ja tarkastelee yksilön kasvua yhteisön jäseneksi. Sosiaalipedagogiset menetelmät vietyinä sijaisperheen arkeen voivat tarjota yhteisöllisempiä tukikeinoja. (Ikonen 2014.) Sosionomi-tutkinnossa sosiaalipedagogiikka on yksi koulutuksen viitekehyksistä. Yhteisöpedagogi-tutkinto käsittelee aihetta menetelmien kautta. Juuri sosiaalipedagogiikan menetelmiä tulisikin kehittää ja viedä sijaisperheisiin, kenties opiskelijoiden mukana. Voisiko koulu olla yksi menetelmien kehittäjä? Ainakin opiskelijoita voi rohkaista toimimaan innovaattoreina.

Yhteisöpedagogit ja sosionomit ovat molemmat koulutukseltaan soveltuvia sijaisvanhemmiksi. Tutkimus keräsi tietoa opiskelijoiden halusta ryhtyä sijaisvanhemmaksi. Sijaisvanhempia tarvitaan, jotta sijoitukset voitaisiin toteuttaa perhehoidossa. Kysely ei kerännyt kovinkaan kattavasti tietoa opiskelijoiden halusta ryhtyä sijaisvanhemmaksi. Tarkemmin motiiveja kartoittava tutkimus voisi tuottaa luotettavampia tuloksia.

Tutkimus osoitti, ettei opiskelijoilla ollut kovinkaan selkeitä mielipiteitä sijaisvanhemmaksi ryhtymisestä. Noin kaksi viidestä vastasi, ettei ollut miettinyt asiaa. Tämänkaltaisilla kyselyillä voi kuitenkin olla vaikutusta ihmisten omaan pohdintaan. Ajatustyö saattaa alkaa vasta, kun joku kertoo mahdollisuudesta ryhtyä sijaisvanhemmaksi.

Sijaisvanhemmuutta täytyy saada positiiviseen valoon ja sen mahdollisuuksista tulee tiedottaa selkeämmin. Isommat mainoskampanjat eivät ole huono idea ja kiinnostaa-kin, onko tämänkaltaiset tavat tuottaneet tulosta.

Sijaisvanhemmaksi ryhtyminen vaatii opiskelijoiden mielestä kutsumusta ja halua auttaa. Nämä ovat usein myös sijaisvanhempien mainitsevia motivaatiotekijöitä. Mielienkiintoisin opiskelijoiden vastauksista sijaisvanhemmuuden vaatimuksia koskevan kysymyksen on soveltuvan koulutuksen tärkeys. Voidaan olettaa, että molempien alojen opiskelijat ymmärtävät tutkintonsa luettavan soveltuvaksi koulutukseksi. Koulutus on vastaajilla jo pohjalla ja tästä syystä he eivät pidä tärkeänä mainita sitä vaatimuksena.

Tutkimuksen tulokset tullaan esittämään PePPi-hankkeen järjestämässä esittelytilaisuudessa joulukuussa 2014. Tilaisuus järjestetään Perhehoitoliitto ry:n tiloissa ja kutsuttuina on myös muita alan toimijoita.

LÄHTEET

Ammattikorkeakoululaki (9.5.2003/35).

Asetus ammattikorkeakouluopinnoista (3.3.1995/256).

Back-Kiianmaa, Raili & Hakkarainen, Pirjo 2008. Sijaisvanhemmat tarvitsevat riittävät valmiudet ryhtyä sijaisvanhemmaksi. Teoksessa Ketola, Jari 2008. Sijoita perheeseen. Perhehoito inhimillisenä ja taloudellisena vaihtoehtona. Jyväskylä: PS-kustannus.

Emma&Elias 2014a. Pidetään huolta lapsista. Ohjelma-asiakirja.

http://www.emmaelias.fi/pdf/Emma_Elias_ohjelma_asiakirja2014.pdf viitattu 12.11.2014.

Emma&Elias 2014b. Pidetään huolta lapsista. Ohjelmaan valittavat projektit.

<http://www.emmaelias.fi/emma-elias> viitattu 12.11.2014.

Hakkarainen, Pirjo & Kuukkanen, Maria & Piispanen, Hannu 2013. Parasta perhehoitoa. Perhehoidon tietopaketti. 3. painos. Perhehoitoliitto ry:n julkaisu.

Hallituksen esitys 331/2010.

Halme, Annariina & Koskinen, Henna 2010, Huostaanotettu lapsi uudessa perheessä. Kokemuksia sijaisvanhempien näkökulmasta. Tampereen ammattikorkeakoulu. Opinnäytetyö.

https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/13740/Koskinen_Halme.pdf?sequence=1

Harju, Heidi & Pohjamäki, Titta 2005. Kvantitatiivisen aineiston kerääminen ja sen analysointi SPSS-ohjelmalla. Helsinki: Humanistinen ammattikorkeakoulu.

Heikkilä, Tarja 2008. Tilastollinen tutkimus. 7. painos. Helsinki: Edita Prima Oy.

Heino, Tarja 2008. Lastensuojelun avohuolto ja perhetyö: kehitys, nykytila, haasteet ja kehittämisehdotukset. Selvitys lastensuojelun kehittämisohjelmalle. STAKESin julkaisu. Helsinki: Valopaino Oy.

Hintikka, Saara & Mäenpää, Maija 2013. Perhehoitoyksikkö Kanervan sijaisvanhempien kokeman tuen tarve. Hämeen ammattikorkeakoulu. Opinnäytetyö.

https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/55656/Hintikka_Saara_ja_Maenpaa_Maija.pdf?sequence=1

Holopainen, Martti & Pulkkinen, Pekka 2012. Tilastolliset menetelmät. 5.-7. painos. Helsinki: Sanoma Pro Oy.

Humanistinen ammattikorkeakoulu 2014a. AMK-tutkinnot aikuisille. Yhteisöpedagogi (AMK). Kansalaistoiminnan ja nuorisotyön koulutus.

<http://www.humak.fi/opiskelu/opiskelu-humakissa/amk-tutkinnot-aikuisille/yhteisopedagogi> viitattu 23.11.2014.

Humanistinen ammattikorkeakoulu 2014b. AMK-tutkinnot nuorille. Yhteisöpedagogi (AMK). Kansalaistoiminnan ja nuorisotyön koulutus.

<http://www.humak.fi/opiskelu/opiskelu-humakissa/amk-tutkinnot-nuorille/yhteisopedagogi> viitattu 23.11.2014.

Humanistinen ammattikorkeakoulu 2013. Harjoittelun käsikirja. Ohjeita opiskelijalle, harjoittelun ohjaajalle ja ohjaavalle opettajalle.

<http://www.humak.fi/sites/default/files/kuvat/humak-harjoittelun-kasikirja-2013.pdf>
viitattu 24.11.2014.

Humanistinen ammattikorkeakoulu⁴ 2014c. Opinto-opas 2014-2015.

http://www.humak.fi/sites/default/files/kuvat/humak_opintoopas_2014_2015_web_0.pdf viitattu 21.11.2014

Humanistinen ammattikorkeakoulu 2014d. Yhteisöpedagogi.

<http://www.humak.fi/opiskelu/opiskelu-humakissa/yhteisopedagogi> viitattu 23.11.2014.

Ikonen, Elina 2014. Sosiaalipedagogisen orientaation mahdollisuudet perhehoidossa. www.sosiaalipedagogiikka.fi/sosiaalipedagogisen-orientaation-mahdollisuudet-perhehoidossa/#more-474

Janhunen, Tarja 2008. Jotta sijoitukset kestäisivät. Teoksessa Ketola, Jari 2008. Menetyksistä mahdollisuuksiin. Jyväskylä: PS-Kustannus.

Jyväskylän ammattikorkeakoulu 2014a. Kasvatustyön ja sosiaaliohjauksen asiantuntija. Opiskele sosionomiksi. <http://www.jamk.fi/fi/Koulutus/Sosiaali-ja-terveysala/sosionomi/> viitattu 22.11.2014.

Jyväskylän ammattikorkeakoulu 2014b. Opetussuunnitelma.

<http://studyguide.jamk.fi/globalassets/opinto-opas-amk/koulutusohjelmat-ja-opintotarjonta/suomenkielisten-koulutusohjelmien-opsit/2014-2015/amkops-2014-sosiaaliala.pdf>. viitattu 1.11.2014.

Jyväskylän ammattikorkeakoulu 2014c. Sosiaalialan koulutusohjelma (SSO), 210 op, Nuorten koulutus (AMK), Syksy 2014.

https://asio.jamk.fi/pls/asio/asio_rakenne_julkaisu.rakenne_osaamisalue?ckohj=SO&csuunt=99999&cvuosi=4S&caste=N&car=2014-2015 viitattu 22.11.2014

Kalland, Mirjam 2004. Vauvan ja lapsen kehityksellisten tarpeiden huomioiminen lastensuojelussa. Teoksessa Puonti, Annamajja & Saarnio, Tuula & Hujala, Anne, 2004. Lastensuojelu tänään. Jyväskylä: Tammi.

Kemiläinen Marjo, 2012. Sijaisäitien kokemuksia ja kehittämissuhteita tukimuo-
doista. Pohjois-Karjalan ammattikorkeakoulu. Opinnäytetyö.

<https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/46015/opinnaytetyo%20Kemilainen%20Marjo.pdf?sequence=1>

Keränen, Anna & Kinnunen, Satu 2013. Sijaisvanhempien kokemuksia ja kehittämissuhteita sijaisvanhemmuuteen liittyvästä tuesta. ”Se on jännä, että aina pittää olla niitä ongelmia, että ossaa puhua jostain asiasta”. Oulun seudun ammattikorkeakoulu. Opinnäytetyö.

https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/63826/Keranen_Kinnunen.pdf?sequence=1

Ketola, Jari 2008a. Lasten ja nuorten perhehoito. Teoksessa Ketola, Jari 2008. Sijoita perheeseen. Perhehoito inhimillisenä ja taloudellisena vaihtoehtona. Jyväskylä: PS-Kustannus.

Ketola, Jari 2008b. Perhehoito ennen ja nyt. Teoksessa Ketola, Jari 2008. Sijoita perheeseen. Perhehoito inhimillisenä ja taloudellisena vaihtoehtona. Jyväskylä: PS-Kustannus.

Lastensuojelulaki.

- Muukkonen, Tiina & Paasivirta, Annukka 2012. Lupa kehittää. Innostavaa ja yhteisöllistä oppimista lastensuojelussa. Soccan ja Heikki Waris –instituutin julkaisusarja nro 27.
- Pesäpuu ry 2014. PRIDE-valmennus. Sijais- ja adoptiovanhemmuutta harkitseville. <http://www.pesapuu.fi/pride-ohjelma/pride-valmennus/> katsottu 10.10.2014.
- Perhehoitajalaki.
- Perhehoitoliitto ry 2014a. Lastensuojelun perhehoito. http://www.perhehoitoliitto.fi/perhehoito/lapset_nuoret/perhehoidon_vahvuudet. viitattu 23.11.2014.
- Perhehoitoliitto ry 2014b. Mitä perhehoito on? <http://www.perhehoitoliitto.fi/perhehoito>. viitattu 20.11.2014
- Perhehoitoliitto ry 2014c. PePPi-hanke: Vapaaehtoiset voimavarana sijaisperheiden tukemisessa 2012-2016. http://www.perhehoitoliitto.fi/hankkeet/vapaaehtoiset_voimavarana_sijaisperheiden_tukemisessa_-_peppi-hanke. viitattu 12.11.2014.
- Rabb, Harriet 2008. Mitkä ovat perhehoitajien ja sosiaalitoimen yhteistyön mahdollisuudet? Teoksessa Ketola, Jari 2008. Sijoita perheeseen. Perhehoito inhimillisenä ja taloudellisenä vaihtoehtona. Jyväskylä: PS-kustannus.
- Reijonen, Mikko 2014. Perhetyö. Lastensuojelun käsikirja. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. <http://www.thl.fi/fi/web/lastensuojelun-kasikirja/lastensuojelun-kasikirja/tyoprosessi/avohuolto/lastensuojelun-avohuollon-tukitoimet/perhetyo> viitattu 12.11.2014.
- Socialstyrelsen 2014. Manual till BRA-fam. En standardiserad bedömningsmetod för rekrytering av familjehem. Edita Västra Aros, Västerås <http://www.socialstyrelsen.se/Lists/Artikelkatalog/Attachments/19348/2014-2-5.pdf> viitattu 20.11.2014.
- Sosiaalihuoltolaki. (17.9.1982/710).
- Terveiden ja hyvinvoinnin laitos 2014a. Ammatilliset perhekodit. <http://www.thl.fi/fi/web/lastensuojelun-kasikirja/lastensuojelun-kasikirja/tyoprosessi/sijaishuolto/sijaishuollon-muodot/amatilliset-perhekodit> viitattu 22.11.2014.
- Terveiden ja hyvinvoinnin laitos 2014b. Lastensuojelu 2013. <http://www.thl.fi/fi/tilastot/tilastot-aiheittain/lasten-nuorten-ja-perheiden-sosiaalipalvelut/lastensuojelu>. viitattu 20.11.2014.
- Terveiden ja hyvinvoinnin laitos 2014c. Läheissijaisvanhemmuus. <http://www.thl.fi/fi/web/lastensuojelun-kasikirja/lastensuojelun-kasikirja/tyoprosessi/sijaishuolto/sijaishuollon-muodot/perhehoito/laheissijaisvanhemmuus>. viitattu 23.11.2014.
- Terveiden ja hyvinvoinnin laitos 2014d. Perhehoitajan asema. Hoitopalkkio. <http://www.thl.fi/fi/web/lastensuojelun-kasikirja/lastensuojelun-kasikirja/tyoprosessi/sijaishuolto/sijaishuollon-muodot/perhehoito/perhehoitajan-asema#Hoitopalkkio> viitattu 7.11.2014.
- Tervonen-Arnkil, Kaisa 2008. Sijaisperheen intensiivinen tukeminen. Teoksessa Ketola, Jari 2008. Menetyksistä mahdollisuuksiin. Jyväskylä: PS-Kustannus.

Valkonen, Leena 2014. Sijaisvanhemmat. Turku: Perhehoitoliitto ry.

Valkonen, Leena 2008. Mitä perhehoidosta tiedetään tutkimusten perusteella? Teoksessa Ketola, Jari. Sijoita perheeseen. Perhehoito inhimillisenä ja taloudellisena vaihtoehtona. Jyväskylä: PS-Kustannus

Valli, Raine 2010. Mitä numerot kertovat? Teoksessa Aaltola, Juhani & Valli, Raine 2010. Ikkunoita tutkimusmetodeihin II. Näkökulmia aloittelevalle tutkijalle tutkimuksen teoreettisiin lähtökohtiin ja analyysimenetelmiin. 3. painos. Jyväskylä: PS-Kustannus.

LIITTEET

Saatteeksi

Liite 1.

Olemme neljännen vuoden yhteisöpedagogiopiskelijoita, ja tämä kysely on osa opinnäytetyötämme. Tutkimme opinnäytetyössämme Humanistisen ammattikorkeakoulun yhteisöpedagogiopiskelijoiden sekä Jyväskylän ammattikorkeakoulun sosionomiopiskelijoiden asenteita sijaisperheessä tehtävää harjoittelua kohtaan.

Virallisten tilastojen mukaan Suomessa vuonna 2012 sijoitettujen lasten ja nuorten määrä oli 17 830 ja näistä huostaanotettuina 10 675 (THL 2013, 1). Vuonna 2012 lastensuojelulakiin on tehty muutos, jonka mukaan lapsen sijoitus tulisi järjestää ensisijaisesti perhehoitossa erilaisten tukitoimien avulla (Lastensuojelulaki §50). Jotta sijoittaminen perhehoitoon onnistuisi, on oltava sijaisperheitä. Sijaisperheiden rekrytointi on käynnissä jatkuvasti eri tahojen osalta, joten opinnäytetyömme kerää samalla tietoa alan opiskelijoiden halukkuudesta ryhtyä sijaisvanhemmaksi tulevaisuudessa. Tavoitteemme on lisätä tutkimuksella tietoa lastensuojelun perhehoitossa tapahtuvasta harjoittelusta. Näillä harjoitteluilla pystytään tarjoamaan sijaisperheille tukea samalla, kun opiskelijoiden kokemus lastensuojelun perhehoitosta karttuu. Sijoitusten painottuminen perhehoitoon vaatii sijaisperheitä. Jotta sijaisperheet toimivat, on heidän saatava tukea, jota opiskelijat voivat harjoitteluiden yhteydessä tarjota.

Kiitämme kaikkia, vastauksillanne mahdollistatte tutkimuksemme!

Niina Salminen ja Anu-Maarit Sikiö

Lähteet:

Lastensuojelulaki 50§, Finlex.

Terveys- ja hyvinvoinninlaitos, 2013. Lastensuojelu 2012.

1. Tiedätkö, että voit suorittaa koulutusohjelmassasi harjoittelun sijaisperheessä?

Kyllä

En

2. Kuinka kiinnostunut olet tekemään harjoittelun sijaisperheessä?

Erittäin kiinnostunut

Hieman kiinnostunut

En osaa sanoa

En juurikaan kiinnostunut

En lainkaan kiinnostunut

3. Soveltuuko sijaisperheessä tehtävä harjoittelu mielestäsi tutkintoosi?

Soveltuu erittäin hyvin

Soveltuu melko hyvin

En osaa sanoa

Ei sovellu juurikaan

Ei soveltuisi lainkaan

4. Tukeeko sijaisperheessä suoritettava harjoittelu ammatillisia tavoitteitasi?

Kyllä, olen kiinnostunut työskentelemään sijaisperheiden kanssa

Kyllä, sijaisvanhemmuus on minulle yksi vaihtoehto

En osaa sanoa

Ei tue tällä hetkellä

Ei tue lainkaan

5. Minkä tyyppiseksi harjoitteluksi sijaisperheessä suoritettava harjoittelu soveltuu mielestäsi? Voit valita useamman.

Työelämälähtöinen oppiminen	☐
Harjoittelu II	☐
Harjoittelu III	☐
Harjoittelu IV	☐

6. Vastaa seuraaviin väittämiin. (5 Samaa mieltä, 4 Jokseenkin samaa mieltä, 3 En osaa sanoa, 2 Jokseenkin eri mieltä, 1 Eri mieltä)

	5	4	3	2	1
Sijaisperheharjoittelussa saan uusia kokemuksia	☐	☐	☐	☐	☐
Sijaisperheharjoittelussa opin erilaisista lastensuojelun ympäristöistä	☐	☐	☐	☐	☐
Sijaisperheharjoittelussa pääsen tutustumaan lastensuojelun perhehoitoon	☐	☐	☐	☐	☐
Sijaisperheharjoittelussa haastan itseni ja opin itsestäni uusia puolia	☐	☐	☐	☐	☐
Sijaisperheharjoittelussa opin uusia toimintamalleja	☐	☐	☐	☐	☐
Sijaisperheharjoittelussa pääsen toimimaan sijoitettujen lasten kanssa	☐	☐	☐	☐	☐
Sijaisperheharjoittelussa saan hyödyllistä tietoa sijaisperheiden arjesta	☐	☐	☐	☐	☐
Sijaisperheharjoittelussa kehitän ammattitaitoani	☐	☐	☐	☐	☐

7. Onko sinulla kokemusta sijaisperheiden kanssa toimimisesta?

Kyllä

Ei

8. Oletko saanut tietoa sijaisperheiden arjesta?

Kyllä, olen hyvin tietoinen sijaisperheiden arjesta

Kyllä, olen kuullut sijaisperheiden arjesta

En osaa sanoa

En ole kuullut sijaisperheiden arjesta

En ole lainkaan tietoinen sijaisperheiden arjesta

9. Vastaa seuraaviin väittämiin. (5 Samaa mieltä, 4 Jokseenkin samaa mieltä, 3 En osaa sanoa, 2 Jokseenkin eri mieltä, 1 Eri mieltä)

	5	4	3	2	1
Sijaisperhe saisi harjoittelusta enemmän hyötyä kuin laitos tai ammatillinen perhekoti	☐	☐	☐	☐	☐
Sijaisperhe harjoittelupaikkana on hyvä oppimisympäristö	☐	☐	☐	☐	☐
En tahdo harjoitella kenenkään kotona	☐	☐	☐	☐	☐
Sijaisperheessä harjoittelu on ammatillisen kehityksen kannalta paras vaihtoehto, koska siinä tapaa lapset heidän kotiympäristössään	☐	☐	☐	☐	☐
Jos lapsi joudutaan sijoittamaan kodin ulkopuolelle, perhesijoituksen pitää aina olla ensisijainen vaihtoehto	☐	☐	☐	☐	☐
Sijaisperheenä toimiminen on eri asia kuin ammatissa toimiminen	☐	☐	☐	☐	☐
Sijaisperheessä tehtävä harjoittelu tarjoaa tulevaisuudessa työmahdollisuuksia	☐	☐	☐	☐	☐

10. Voitko kuvitella ryhtyväsi tulevaisuudessa sijaisvanhemmaksi?

Kyllä, olen miettinyt sitä useasti	☐
Kyllä, jos elämäntilanteeni on siihen soveltuva	☐
En ole miettinyt asiaa	☐
Ei, en ole kiinnostunut sijaisvanhemmuudesta	☐

11. Mitä sijaisvanhemmuus mielestäsi vaatii?

Soveltuvan koulutuksen	☐
Kokemusta sijaisperheistä	☐
Tasapainoisen perheen ja perhesuhteet	☐
Ison asunnon	☐
Riittävät tukitoimet	☐
Kohtuullisen korvauksen	☐
Kokemusta lastenhoidosta	☐
Kokemusta erityiskasvatuksesta	☐
Aviopuolison	☐

Jotain muuta. Mitä? _____

12. Tunnetko sijaisvanhemmiksi ryhtyneitä?

Kyllä, lähipiirissäni on sijaisvanhempia/-vanhempia	☐
Tiedän, mutta he eivät kuulu lähipiiriini	☐
En tunne lainkaan	☐

13. Koulutusohjelma

Kansalaistoiminnan ja nuorisotyön ko (HUMAK)

Sosiaalialan ko (JAMK)

14. Opintojen aloitusvuosi _____

15. Ikä _____

16. Sukupuoli (juridinen)

Mies

Nainen

Jos haluat lisätietoja sijaisperheissä tehtävästä harjoittelusta, kirjoita sähköpostiosoitteesi, niin otamme yhteyttä. Voit myös lähettää sähköpostia osoitteeseen:

niina.salminen@humak.edu tai anu-maarit.sikio@humak.edu

Kyselyn vastaukset käsitellään anonyymisti.

Sähköpostiosoite: _____

1. Tiedätkö, että voit suorittaa koulutusohjelmassasi harjoittelun sijaisperheessä?

Kyllä

En

2. Kuinka kiinnostunut olet tekemään harjoittelun sijaisperheessä?

Erittäin kiinnostunut

Hieman kiinnostunut

En osaa sanoa

En juurikaan kiinnostunut

En lainkaan kiinnostunut

3. Soveltuuko sijaisperheessä tehtävä harjoittelu mielestäsi tutkintoosi?

Soveltuu erittäin hyvin

Soveltuu melko hyvin

En osaa sanoa

Ei sovellu juurikaan

Ei soveltuisi lainkaan

4. Tukeeko sijaisperheessä suoritettava harjoittelu ammatillisia tavoitteitasi?

Kyllä, olen kiinnostunut työskentelemään sijaisperheiden kanssa

Kyllä, sijaisvanhemmuus on minulle yksi vaihtoehto

En osaa sanoa

Ei tue tällä hetkellä

Ei tue lainkaan

5. Minkä tyyppiseksi harjoitteluksi sijaisperheessä suoritettava harjoittelu soveltuu mielestäsi? Voit valita useamman.

Perusharjoittelu	☐
Syventävä harjoittelu	☐
Kehittävä harjoittelu	☐
Projektimuotoinen harjoittelu	☐

6. Vastaa seuraaviin väittämiin. (5 Samaa mieltä, 4 Jokseenkin samaa mieltä, 3 En osaa sanoa, 2 Jokseenkin eri mieltä, 1 Eri mieltä)

	5	4	3	2	1
Sijaisperheharjoittelussa saan uusia kokemuksia	☐	☐	☐	☐	☐
Sijaisperheharjoittelussa opin erilaisista lastensuojelun ympäristöistä	☐	☐	☐	☐	☐
Sijaisperheharjoittelussa pääsen tutustumaan lastensuojelun perhehoitoon	☐	☐	☐	☐	☐
Sijaisperheharjoittelussa haastan itseni ja opin itsestäni uusia puolia	☐	☐	☐	☐	☐
Sijaisperheharjoittelussa opin uusia toimintamalleja	☐	☐	☐	☐	☐
Sijaisperheharjoittelussa pääsen toimimaan sijoitettujen lasten kanssa	☐	☐	☐	☐	☐
Sijaisperheharjoittelussa saan hyödyllistä tietoa sijaisperheiden arjesta	☐	☐	☐	☐	☐
Sijaisperheharjoittelussa kehitän ammattitaitoani	☐	☐	☐	☐	☐

7. Onko sinulla kokemusta sijaisperheiden kanssa toimimisesta?

Kyllä

Ei

8. Oletko saanut tietoa sijaisperheiden arjesta?

Kyllä, olen hyvin tietoinen sijaisperheiden arjesta

Kyllä, olen kuullut sijaisperheiden arjesta

En osaa sanoa

En ole kuullut sijaisperheiden arjesta

En ole lainkaan tietoinen sijaisperheiden arjesta

9. Vastaa seuraaviin väittämiin. (5 Samaa mieltä, 4 Jokseenkin samaa mieltä, 3 En osaa sanoa, 2 Jokseenkin eri mieltä, 1 Eri mieltä)

	5	4	3	2	1
Sijaisperhe saisi harjoittelusta enemmän hyötyä kuin laitos tai ammatillinen perhekoti	☐	☐	☐	☐	☐
Sijaisperhe harjoittelupaikkana on hyvä oppimisympäristö	☐	☐	☐	☐	☐
En tahdo harjoitella kenenkään kotona	☐	☐	☐	☐	☐
Sijaisperheessä harjoittelu on ammatillisen kehityksen kannalta paras vaihtoehto, koska siinä tapaa lapset heidän kotiympäristössään	☐	☐	☐	☐	☐
Jos lapsi joudutaan sijoittamaan kodin ulkopuolelle, perhesijoituksen pitää aina olla ensisijainen vaihtoehto	☐	☐	☐	☐	☐
Sijaisperheenä toimiminen on eri asia kuin ammatissa toimiminen	☐	☐	☐	☐	☐
Sijaisperheessä tehtävä harjoittelu tarjoaa tulevaisuudessa työmahdollisuuksia	☐	☐	☐	☐	☐

10. Voitko kuvitella ryhtyväsi tulevaisuudessa sijaisvanhemmaksi?

- Kyllä, olen miettinyt sitä useasti
- Kyllä, jos elämäntilanteeni on siihen soveltuva
- En ole miettinyt asiaa
- Ei, en ole kiinnostunut sijaisvanhemmuudesta

11. Mitä sijaisvanhemmuus mielestäsi vaatii?

- Soveltuvan koulutuksen
- Kokemusta sijaisperheistä
- Tasapainoisen perheen ja perhesuhteet
- Ison asunnon
- Riittävät tukitoimet
- Kohtuullisen korvauksen
- Kokemusta lastenhoidosta
- Kokemusta erityiskasvatuksesta
- Aviopuolison

Jotain muuta. Mitä? _____

12. Tunnetko sijaisvanhemmiksi ryhtyneitä?

- Kyllä, lähipiirissäni on sijaisvanhempi/-vanhempia
- Tiedän, mutta he eivät kuulu lähipiiriini
- En tunne lainkaan

13. Koulutusohjelma

Kansalaistoiminnan ja nuorisotyön ko (HUMAK)

Sosiaalialan ko (JAMK)

14. Opintojen aloitusvuosi _____

15. Ikä _____

16. Sukupuoli (juridinen)

Mies

Nainen

Jos haluat lisätietoja sijaisperheissä tehtävästä harjoittelusta, kirjoita sähköpostiosoitteesi, niin otamme yhteyttä. Voit myös lähettää sähköpostia osoitteeseen:

niina.salminen@humak.edu tai anu-maarit.sikio@humak.edu

Kyselyn vastaukset käsitellään anonyymisti.

Sähköpostiosoite: _____